

NHẬP BỒ TÁT HẠNH - Tịch Thiên
Bodhicharyavatara - Shantideva

Hoa dịch: Trần Ngọc Giao
Việt dịch: Thích Nữ Trí Hải

Thành thật cảm ơn các đạo hữu đã đóng góp trong việc phổ biến các dịch thuật sách cổ điển đến cộng đồng. Liên lạc hoặc đóng góp để hội được tiếp tục các dịch vụ trong tương lai xin gửi về địa chỉ:

PRAJNA UPADESA FOUNDATION
(Hội Tuệ Pháp)
P.O.Box 2921
Acton, MA 01720

www.prajnaupadesa.org

A 501(c) 3 organization

NHẬP BỒ TÁT HẠNH Ấn Tống June 2011 dưới sự bảo trợ của cô Wendy Appel.

Special Acknowledgments

The Prajna Upadesa Foundation wishes to express its gratitude to Ms. Wendy Appel for generously providing the entire funding for printing this text to be distributed free of charge to the Vietnamese Community.

PRAJNA UPADESA FOUNDATION

PO Box 2921
Acton MA 01720

www.prajnaupadesa.org

Hội được sự hỗ trợ và hộ trì của Đức Đạt Lai Lạt Ma thứ XIV. Đã thành lập chính thức hoạt động từ năm 2009. Với tôn chỉ và mục đích là đưa dòng truyền thừa của giáo lý Phật giáo đến cộng đồng chung và truyền bá truyền thống Mật thừa đến cộng đồng Phật giáo, đặt trọng tâm trên các hoạt động tu học và hành trì.

Mục đích

- Tổ chức và bảo trợ các Pháp hội thuyết giảng Phật pháp.
- Tổ chức các nhóm tu tập và hành trì thiền định.
- Dịch thuật và xuất bản các kinh sách, luận giải cổ điển trong truyền thống Đại thừa và Mật thừa sang Việt ngữ để phân phát miễn phí. .

Nguyên ước của Hội về xuất bản các luận giải của chư vị Tổ sư Ấn độ và Tây tạng.

- Di Lạc Ngũ Đại Luận của Tổ Vô Trước:
- Long Thụ- thế kỷ thứ hai, AD.
- Tát Già Đại sĩ Kunga Gyeltsen.
- Bồ-đề Đạo Thứ Đệ luận.
- Các đại luận của Tổ Nguyệt Xứng.
- Các đại luận của Tổ Pháp Xứng.
- Lượng thích luận.

THƯ NGỎ - VĂN PHÒNG ĐỨC ĐẠT LAI LẠT MA

Chúng tôi hoan hỷ được biết quý hội Prajna Upadesa (Prajnaparamita Foundation) đã được thành lập để mang lại các phương tiện đến Phật tử, nhất là cho truyền thống Mật thừa, để giúp tu học và hành trì. Điều khen ngợi là Hội sẽ tiến hành công việc dịch thuật các luận giải cổ điển của Phật giáo sang Việt ngữ dưới sự giám hộ của các học giả ở trong truyền thống Phật giáo Việt Nam và Tây tạng.

Một điều quan trọng mà Đức Đạt Lai Lạt Ma luôn kêu gọi đến các cộng đồng Phật giáo, đó là quý vị nên cố gắng tinh tấn học hỏi giáo lý của dòng truyền thừa thánh đạo. Ngài tin rằng, nhờ tu học để thấu hiểu sâu sắc về Phật giáo, hơn là chỉ đơn giản hành trì, mới giúp các hành giả đạt được lòng tin tâm sùng đạo.

Đức Đạt Lai Lạt Ma đánh giá cao tôn chỉ và mục đích của quý Hội Prajnaramita Foundation (PUF), để mang lại lợi lạc cho cộng đồng tâm linh, và Ngài gửi đến quý Hội lời cầu nguyện cũng như những lời chúc lành.

Chhime R. Chhoekyapa
Thư Ký của Văn Phòng Đức Đạt Lai Lạt Ma
Ngày 06 tháng 11 năm 2009.

Prajna Upadesa Foundation

With the blessing from His Holiness the XIV Dalai Lama. The foundation was established in 2009 with the mission to bring the transmission of the Vajrayana tradition to the Buddhist community by focusing on learning and practice.

Mission

- Organize teachings & meditation groups.
- Publish translation of classical Mahayana and Vajrayana texts into Vietnamese.

Aspiration to publish texts from Indian & Tibetan masters.

-Five Works of Maitreya:

Mahayanasutrakamkara (The Ornaments of Mahayana Discourses)

Dharmadharmatavibhanga (Distinguishing Dharma and Dharmata)

Mahayana Uttaratantra Shastra

Madhyantavibhanga (Distinguishing the Middle from the Extremes)

Abhisamayalamkara (The ornament of Clear Realization).

-Santideva (c. 685-763) ; -Arya Nagarjuna (2nd century AD)

-Sakya Pandita Kunga Gyeltsen ; -Ngulchu Thogme- The Thirty Seven Bodhisattva Practices.

- Lam Rim Chen Mo

-The treatises by Candrakīrti, 600–c. 650

-Dharmakīrti, ~ 600-650;

-Pramāṇavarttika-kārikā - Valid Cognition.

འཇམ་དཔལ་ལྷན་ཁང་།
OFFICE OF HIS HOLINESS THE DALAI LAMA

MESSAGE

We are pleased to know that the Prajnaparamita Foundation is being established to provide facilities to Buddhists, specifically of the Vajrayana tradition, for their study and practice. It is also commendable that the Foundation will engage in the translation of classical Buddhist texts into Vietnamese under the supervision of scholars from the Vietnamese and Tibetan Buddhist traditions.

One of the important appeals that His Holiness always makes to the Buddhist community is that they should make serious efforts in the noble tradition of the learning of the Buddhist philosophy. He believes that it is through an in-depth understanding of Buddhism, rather than mere practice, that practitioners should find devotion.

His Holiness the Dalai Lama appreciates the mission of the Prajnaparamita Foundation to benefit the spiritual community and sends his prayers and good wishes.

Chhime R. Chhoekyapa
Secretary to
His Holiness the Dalai Lama

6 November 2009

Chương I: NHỮNG LỢI LẠC CỦA BỒ ĐỀ TÂM
Chương II: SÁM HỐI TỘI NGHIỆP
Chương III: GÌN GIỮ TÂM BỒ ĐỀ
Chương IV: KHÔNG BUÔNG LUNG
Chương V: GIỮ GÌN CHÍNH TRI
Chương VI: NHÂN NHỤC
Chương VII: TINH TẤN
Chương VIII: THIỀN ĐỊNH
Chương IX: TRÍ TUỆ
Chương X: HỒI HƯỚNG

Chương 1 NHỮNG LỢI LẠC CỦA BỒ ĐỀ TÂM

1-4 Kính lễ Phật, pháp thân thường tại
Kính lễ hiền thánh trái mười phương
Con nay ghi lại Lời vàng
Luật nghi Phật chế cho hàng xuất gia.
Vụng về dẹt mấy vần thơ
Chỉ mong mình khỏi phai mờ tín tâm
Phúc thay ta được thân nhân loại
Hãy dùng thân tự lợi, lợi tha
Dịp này nếu để luống qua
Thì khi chết đến biết là về đâu

5. Như làn chớp loáng qua mau
Chiếu soi vạn vật giữa mầu đêm đen
Thế gian nhờ đấng Chí tôn
Pháp lành hi hữu vô ngần hiện ra.

6. Căn lành ở trong ta thường yếu
Ác nghiệp thì công hiệu xiết bao
Bồ đề tâm chẳng nương theo
Không sao thắng nổi quá nhiều chướng duyên.

7. Ba đời chư Phật chứng minh
Bồ đề tâm ấy thực lành lợi thay
Hữu tình vô lượng nhờ đây
Mà mau được hạnh phúc tày non cao.

8. Ai muốn dứt khổ sâu cõi tạm
Muốn được nhiều vô hạn niềm vui
Muốn mong cứu giúp mọi người
Đừng bao giờ để buông lợi tâm này.

9. Chúng sinh trong cõi luân hồi
Bồ đề tâm ấy tạm thời khởi lên
Tức thì tất cả nhân thiên
Gọi là Con Phật rất nên nể vì.

10. Như hóa chất để xi vàng khối
Bồ đề tâm chuyên đổi thân dơ
Sinh từ máu huyết mẹ cha
Ra thân Phật thật, một tòa kim cương.

11. Đạo sư trí tuệ vô ngần
Xem tôn quý nhất cái tâm bồ đề
Ai người muốn thoát sông mê
Hãy nên giữ vững bồ đề tâm kia.

12. Hạnh lành khác chỉ như cây chuối
Cho quả xong tàn lụi héo hon
Cây Bồ đề vẫn xanh luôn
Không ngưng kết trái đơm bông cõi đời.

13. Như người phạm tội toi bời
Nhờ nương dũng sĩ tức thời được an
Kẻ cầu thoát khỏi nguy nan
Sao không sớm liệu nương tâm bồ đề.

14. Như ngọn lửa ở thì Kiếp hoại
Trong phút giây thiêu cháy tội khiên
Công đức tâm ấy vô biên
Được ngài Di lạc dạy khuyên Thiện Tài.

15. Tóm thâu hai loại sau đây
Cũng từ một họ Bồ đề tâm ta
Một là Tâm nguyện tinh ra
Hai là Tâm hạnh, gắng mà làm theo.

16. Bạc hiền trí hiểu sâu hai thứ
Chỗ khác nhau giữa muốn và làm
Như du hành, mới phát tâm
Khác xa với việc dẫn thân trên đường.

17. Trong vòng sinh tử nhiều nương
Nguyện Bồ đề đủ đem đường yên vui

Nhưng kho công đức bời bời
Là Bồ đề hạnh nơi người phát tâm.

18. Và với kẻ trong tâm nắm vững
Hạnh bồ đề thể chẳng thối lui
Mong sao cứu vớt muôn loài
Chúng sinh thoát khỏi cảnh đời trầm luân.

19. Kể từ khi phát đại tâm
Dù khi đang ngủ hoặc không nghĩ gì
Thiện căn tiếp tục tràn trề
N hư hư không nọ chẳng hề sút sa.

20. Đức Phật vì xót xa kẻ dại
Ham dừng chân ở tại Tiểu thừa
Bản kinh *Diệu Tỳ hỏi thưa*
Nói nhiều công đức kẻ vừa phát tâm.

21. Dù khi thấy một chúng sinh
Gặp cơn đau nhức không đành làm ngơ
Tâm nhiều ích ấy còn dư
Phúc lành cho kẻ tâm từ bữa lan.

22. Huống hò kẻ phát tâm quảng đại
Mong xua tan vạn loại khổ sầu
Mong đem hạnh phúc thanh cao
Cho vô lượng chúng sinh nào trầm luân.

23. Có ai, cha, mẹ, chư thiên
Phạm thiên cõi dục ai nguyện phát tâm
Lớn lao quảng đại nào bằng
Bồ đề tâm nguyện của hàng sơ cơ?

24. Người ta chẳng bao giờ mơ tưởng
Tâm bồ đề dù hướng bản thân
Huống là hướng đến tha nhân
Mà mong phát nổi cái tâm thượng thừa.

25. Chi vì một bản thân ta
Còn chưa phát được huống là vì ai
Phát tâm lợi ích muôn loài
Là tâm tôn quý muôn đời hiếm khan.

26. Như ngọc báu trần gian không khác
Bồ đề tâm an lạc cho đời
Thuốc mầu đau khổ nhẹ vơi
Cõi nguồn hạnh phúc không lời nào đo.

27. Nghĩ lành cho chúng sinh thôi
Còn hơn lễ lạy Như Lai pháp tòa
Nói gì công đức bao la
Mang cho tất cả muôn nhà niềm vui?

28. Ai cũng muốn xa rời khổ não
Tại sao mà khổ não càng tăng
Muốn mình hạnh phúc an khương
Ngu si tự phá phước đường cừu nhân.

29. Với người không chút bình an
Trong tâm chất chứa miên man khổ sầu
Bồ đề tâm ngọc báu mầu
Xua tan thống khổ, rạt rào vui dâng.

30. Lại xóa tan mê lầm bao nỗi
Hạnh lành nào sánh với tâm đây?
Bạn hiền nhân thế nào tày?
Bồ đề công đức lành thay ai bì.

31. Kẻ nào đền đáp ân nghi
Còn nên khen ngợi chỉ vì nhớ ơn
Huống gì Bồ tát gia ân
Với niềm vui sướng chẳng cần chờ xin.

32. Thế gian kính hiền nhân những kẻ
Một đôi lần san sẻ thức ăn
Cho người thiếu thốn cơ bản
Thỏa cơn bỉ cực chút phần nào thôi.

33. Huống chi Bồ tát suốt đời
Dem nguồn phúc lạc Như Lai trọn lành
Trút cho vô lượng quần sanh
Nhờ đây thỏa được muôn nghìn ước ao?

34. Phật từng dạy kẻ nào nghĩ quấy
Về một người như vậy ân nhân

Sẽ sa địa ngục muôn lần
Bao nhiêu nghĩ, bấy nhiêu phân đọa đày.

35. Một lời ca tụng lành thay
Gặt nên quả phúc gấp hai ba lần
Hiền nhân dù gặp khó khăn
Không sinh lầm lỗi còn tăng hạnh lành.

36. Ai người phát đại tâm trân quý
Cho tôi xin kính lễ chân thành
Cho vui đến kẻ hại mình
Tôi xin quy kính suối lành Từ Bi.

Chương Hai - SÁM HỐI TỘI NGHIỆP

1. Mong gìn giữ tâm tôi tôn
Con xin dâng cúng Thế tôn vô lượng
Pháp ngài vô cấu thanh lương
Thánh tăng công đức sánh dường biển khơi.

2. Bao nhiêu thứ hoa tươi quả quý
Và đủ mùi mỹ vị cao lương
Bao nhiêu kho báu trần gian
Nước trong suối mát giải cơn khát lòng.

3. Ngụy nga núi ngọc chất chồng
Vườn thiên khả ái rừng tòng yên vui
Hoa tươi trái báu cây trời
Thướt tha bông rủ khắp nơi rừng này.

4. Những hương lạ cõi trời thơm ngát
Hương bột cùng Cây ước trang nghiêm
Mùa màng tươi tốt tự nhiên
Mọi đồ trang sức đáng nên cúng dường.

5. Hồ ao đầy dẫy sen thơm
Tiếng thiên nga hát dịu êm tai người
Bao nhiêu cảnh sắc nơi nơi
Nước non vô chủ cuối trời chân mây.

6. Bằng tâm tưởng con nay tạo tác
Hiển dâng ngài, chư Phật Thế Tôn
Cùng chư Bồ tát mười phương
Xin thương nhận của cúng dường con đây.

7. Con nghèo phước đức trắng tay
Chẳng còn chi khác dâng ngài cho đang
Cúi xin Từ phụ xót thương
Cho con được chút cúng dường này thôi.

8. Nguyên đem thân tâm này, tất cả
Dâng Phật và Bồ tát ngôi cao
Đức từ thương xót nhận thâu
Con xin làm kẻ tở hầu chư tôn.

9. Chở che nhờ đức chư tôn
Lợi sanh thẳng tiến con còn lo chi
Thân tâm ác nghiệp viễn ly
Nguyên muôn đời kiếp xa lìa tội khiên.

10. Đây nhà tắm trang nghiêm thơm ngát
Ngọc lưu ly đá lát nền gương
Lung linh thạch trụ sáng choang
Trên cao bông rù bảo tràng lọng châu.

11. Đây bao bình đẹp báu màu
Nước thơm sung mãn như bầu rượu tiên
Nhạc âm thánh thót êm đềm
Xin chư tôn ngự bước lên tầy trần.

12. Đây khăn sạch ướp xông hương quý
Trên thế gian không thứ so bì
Xin lau ngọc thể chư vị
Dâng lên những tấm thượng y đẹp màu.

13. Trăm ngàn y phục nhuyển nhu
Cùng đồ trang sức nhiệm màu tuyệt luân
Trang nghiêm Bồ tát pháp thân
Vấn thù, Biến cát, Quan âm các ngài.

14. Đây hương bột vượt ngoài tam thế
Con dùng thoa thân thể Như lai
Kim thân vì diêu các ngài

Như vàng khéo luyện sáng ngời pháp thân.

15. Mâu ni ruộng phước nào bằng
Con xin dâng cúng hoa thơm đủ màu
Huệ, lài, sen đẹp xinh sao
Tràng hoa đeo cổ con đều hiến dâng.

16. Và mây hương ngút tầng thiên giới
Mùi hương thơm ngát cõi người ta
Thức ăn vi diệu thiên hà
Con xin dâng cúng pháp tòa Như lai.

17. Những đèn trên báu con dâng
Ngự trên những đóa sen bằng vàng nguyên
Đất thơm đầy rải khắp nền
Hoa tươi đẹp ý dâng lên các ngài.

18. Chúa tể đại bi Ngài xứng hiệu
Đầy lầu cao muôn điệu ca ngâm
Vớ bao báu vật rủ giảng
Đầy hư không giới, con dâng lên ngài.

19. Con xin cúng Phật Như lai
Lọng che dát ngọc cán tay bằng vàng
Viền quanh đủ thứ điểm trang
Rất nên mỹ lệ mắt nhìn khó lờ.

20. Thêm những thứ rất là tao nhã
Đồ cúng kèm nhã nhạc điểm tô
Như mây tan hết buồn đau
Nguyện cho cảnh ấy bao lâu vẫn còn.

21. Xin cho mưa báu tràn tuôn
Rưới hoa châu ngọc cúng dường Như lai
Rưới trên bảo tháp, tượng đài
Trên hàng con Phật, mưa này xối chan.

22. Như xưa Diệu cát tường bồ tát
Đã cúng dâng chư Phật cách nào
Con nay cách ấy học theo
Cúng dường Thiện thế cùng bao Con ngài.

23. Biền công đức đấng Như lai
Hải triều thanh vận mãi hoài ngân nga
Xin cho vô tận âm ba
Hãy vang lên để ngợi ca đức Ngài.

24. Con sẽ hóa thân này muôn ức
Như vi trần, lễ đức Như lai
Thế tôn trong cả ba đời
Con đều kính lễ đồng thời Pháp, Tăng.

25. Lễ ngôi xá lợi thiêng liêng
Lạy nguồn gốc của tâm thiên bồ đề
Chư tăng giới hạnh kiên trì
Cùng hàng thánh chúng trú trì xà lê.

26. Từ hôm nay đến kỳ chánh giác
Con nguyện quay về Phật nấu nướng
Xin nương Pháp bảo tối tôn
Nương chư Bồ tát thánh tăng cứu đời.

27. Trước mười phương Phật Như lai
Và chư thánh chúng sẵn bồ đề tâm
Cùng tâm bi mẫn vô ngần
Con xin bộc bạch những vắn tâm can:

28. Từ vô thủy lan man lưu chuyển
Trong đời này hoặc những kiếp qua
Con hằng tạo tội hà sa
Tự làm hoặc khuyến người ta chung làm.

29. Vui theo những kẻ ác nhân
Do tâm mê muội khôn phân chính tà
Bây giờ khi đã tỉnh ra
Con xin sám hối thiết tha nguyện chừa.

30. Phiền não động thân và lời ý
Khiến xui con nào hại người trên
Ba ngôi, sư trưởng, song thân
Cùng là những kẻ láng giềng gần xa.

31. Bao nhiêu tội nghiệt hằng sa
Xưa nay đã tạo khó mà thứ dung

Chấp tay quỳ trước chur tôn
Con xin sám hối thề không giấu gì.

32. Tội lỗi có khi chưa sám hết
Mà thân con đã chết mất tiêu
Làm sao qua khỏi hiểm nghèo
Xin thương cứu độ con mau thoát nạn.

33. Tử thân không thể cậy tin
Không chờ ai hết tội khiên ai còn
Chẳng cần có bệnh hay không
Cương ngang thọ mạng bốc đồng thể thôi.

34. Bỏ tất cả, chết rồi đi biệt
Bởi ngu si không biết nghĩ xa
Vì thân thích lẫn oan gia
Xưa kia con đã tạo ra tội nhiều.

35. Đời qua như giấc chiêm bao
Chuyện đời trôi cũng như trào nước dâng
Chỉ còn niệm tưởng trong tâm
Việc đi đi mãi không từng tái lai.

36. Thù địch cũng phôi phai như khói
Người chí thân không khỏi ra tro
Thân ta rồi cũng hư vô
Thế gian đồng một tấn trò huyễn hư.

37. Đời này kẻ thật phù du
Kẻ thân cùng với oán thù chết luôn
Nhưng bao tội lỗi đa mang
Do tâm yêu ghét rõ ràng còn đây.

38. Không nhận thức mạng này mau chóng
Có rồi không như bóng câu qua
Nên con tạo đủ nghiệp tà
Tham sân xúi giục theo đà ngu si.

39. Ngày đêm cứ vậy trôi đi
Đời con cứ vậy từng giây hao mòn
Thời gian đâu chảy ngược dòng
Làm sao không đến tử vong thân này?

40. Nghĩ đến lúc mạng này sắp hết
Dù vây quanh chi xiết thân bằng
Nhưng bao thống khổ thể lương
Riêng mình phải chịu để dường ai hay?

41. Tử thân khi đã kẻ vai
Người thân, bằng hữu, đâu ai ích gì?
Chỉ còn phước để cứu nguy
Mà con quả thực chưa hề tu qua.

42. Hỡi các đấng chớ che cứu vớt
Con đâu ngờ đến nước nôi này
Cuộc đời ngắn ngủi lắm thay
Mà con vì nó chất đầy tội khiên.

43. Xem người tội trước phán quan
Nơi y còn nổi kinh hoàng nào hơn
Miệng khô, sắc mặt héo hon
Hình hài tiêu tụy khác hơn mọi ngày.

44. Nói chi xiết trăm bề hãi sợ
Nơi tôi khi quỷ sứ bắt hồn
Phút giây thần thức lìa thân
Rối ren lắm nỗi, bội phần hoang mang.

45. Có ai làm chỗ tựa nương
Cho tôi trong nỗi kinh hoàng này không?
Mắt nhìn dáo dác mộng lung
Tôi tìm chỗ trú bốn phương cõi bờ.

46. Không thấy giữa bao la vũ trụ
Một nơi nào ẩn trú an thân
Lòng thêm hãi sợ muôn phần
Bây giờ còn biết xoay vần sao đây?

47. Phật thương phò hộ chớ che
Cứu sinh linh đức từ bi khôn lường
Ban cho vô úy tâm an
Con quay về để tựa nương Phật ngài.

48. Lại quy y Pháp ngài chứng ngộ
Có thể trừ kinh bố tử sinh

Quy y thánh chúng chư tăng
Chư Bồ tát ấy vì năng cứu người.

49. Trong cơn hoảng sợ tơi bời
Con xin đem tánh mạng này hiến dâng
Phổ hiền bồ tát chí tôn
Văn thù bồ tát, xin dâng lên ngài.

50. Con cất tiếng bi ai thông thiết
Kêu cứu lên bồ tát Quan âm
Đại bi thệ nguyện rất thâm
Xin thương xót kẻ mê lầm là con.

51. Hỡi ngài Kho chứa hư không
Là Hư không tạng, và ông Địa tạng
Cùng chư Bồ tát mười phương
Sẵn tâm bi mẫn, dũ lòng chở che.

52. Quy y Kim cương trì bồ tát
Đấng đủ đầy uy lực vô song
Mà khi sứ giả Diêm vương
Thấy là khiếp vía tứ phương chạy dài.

53. Từ lâu con đã trái sai
Không tuân thánh giáo các ngài dạy răn
Trước con lo sợ kinh hoàng
Xin nương bóng cả xua tan hải hùng.

54. Khi trái gió trở trời thân bệnh
Còn phải theo lời dặn lương y
Huống hồ chứng bệnh mê si
Từ bao đời kiếp bủa vi tâm này.

55. Chỉ căn ác bệnh này thôi
Đủ tàn phá cả muôn người thế gian
Không tìm đâu thấy thuốc thang
Chữa sân si bệnh cho an tâm người.

56. Đấng Vô thượng y vương toàn trí
Sẵn thuốc hay đặc trị khổ đau
Biết mà không dụng thuốc mầu
Rất nên thống trách, còn ngu nào bằng.

57. Gặp nguy hiểm nhỏ trên đường
Còn nên tránh né đề phòng bước chân
Mê si hiểm gấp nghìn lần
Một phen đọa xuống khó hồng ngoi lên.

58. Đừng nghĩ chết hôm nay chưa đến
Cứ an nhiên lơ chuyện tu trì
Nhưng đời ta mãi trôi đi
Cuối cùng tất phải đến kỳ mệnh chung.

59. Ai cho ta tâm bình an?
Làm sao thoát khỏi muôn vàn sợ run?
Chết là chắc đến bên hông
Thì sao có thể yên tâm hưởng nhàn?

60. Còn gì chẳng những kinh nghiệm cũ
Hay chỉ còn ký ức trong ta?
Vì ôm chấp cái thầy ma
Ta quên giáo huấn thầy đà bảo ban.

61. Chết là đi giữa cô đơn
Giã từ quyền thuộc, bỏ luôn xác này
Độc hành phiêu giạt như mây
Sao còn bận với thù ai ích gì.

62. Tạo điều ác phát sinh đau khổ
Làm sao ta thoát khỏi khổ nhân?
Tư duy như vậy chuyên cần
Ngày đêm không nghĩ thoát vòng tội khiên.

63. Bao nhiêu tội lỗi gây nên
Thuộc về bốn trọng sát sinh dâm tà
Tội do vô ý gây ra
Không hành Phật giới, xấu xa đủ điều.

64. Trước khổ báo kèm theo ác nghiệp
Con vô cùng khủng khiếp ăn năn
Khẩu đầu kính lạy chư tôn
Con xin sám hối muôn vàn tội xưa.

65. Xin ngài lân mẫn thứ tha
Bao nhiêu tội lỗi thật là đảo điên

Những gì không phải thiện hiền
Từ nay vĩnh viễn con nguyên xả ly.

Chương Ba - GÌN GIỮ TÂM BỒ ĐỀ

1. Con vui theo những hạnh lành
Dứt trừ thống khổ chúng sinh ba đường
Và đem an lạc cát tường
Cho bao nhiêu kẻ còn vương khổ sầu.

2. Con tùy hi hạnh tu phước đức
Tích lũy nhân chánh giác trọn lành
Con vui theo hạnh hữu tình
Quyết tâm ra khỏi tử sinh luân hồi.

3. Vui theo Chánh Giác tốt vời
Vui theo Bồ tát ở mười ngôi cao
Vui theo vô lượng công lao
Ban vui cứu khổ cho nhiều chúng sinh.

4. Khi biết Phật rắp ranh nhập diệt
Con vội vàng tha thiết cầu xin:
Xin ngài trụ thế liên miên
Cho nhân gian khỏi sa miền mê luân.

5. Con quỳ trước Phật mười phương
Chấp tay cầu khẩn xin thương hữu tình
Xin vì tất cả chúng sinh
Đốt lên Đèn Pháp quang minh thế trần.

6. Bao thiện hành như trên tích tập
Vui theo cùng thỉnh Phật chuyển luân
Xin cầu cho cả chúng nhân
Tiêu trừ hết mọi não phiền khổ đau.

7. Chúng sinh nào mắc bệnh lâu
Chưa thuyên giảm, muốn tìm cầu thuốc thang
Nguyện làm y sĩ, dược phương
Cùng là khán hộ đỡ cơn khổ nạn.

8. Mong mưa thực phẩm xối chan
Giải trừ đói khát lan tràn khắp nơi
Gặp cơn tai ách cơ trời
Hóa thân làm món ăn vui đói lòng.
9. Vói bao kẻ trong cơn túng quẫn
Hóa làm kho vô tận không vơi
Hiện ra ở trước mắt người
Bao nhu yếu phẩm cho đời ẩm no.
10. Chỉ vì mong muốn lợi tha
Con không tiếc lẫn dù là vật chi
Thân cùng tài sản những gì
Hạnh lành tất cả hướng về chúng nhân.
11. Khi chết đã không mang theo được
Sao bằng nay xả trước là hơn
Thân, tài, thiện hạnh thí luôn
Niết bàn hiển lộ trong nguồn tâm ngay.
12. Thân này con đã xả ly
Cho chúng sinh dụng, kẻ chi nhọc nhằn
Dù ai giết hại cũng cam
Nói chi đánh chửi không phiền mảy may.
13. Dù chúng đem thân này đối tượng
Để chê bai trào lộng linh tinh
Đã cho tất cả hữu tình
Đâu còn luyến tiếc xem mình quý trân?
14. Từ nay con nguyện xả thân
Làm bao thiện sự giúp phần yên vui
Hữu tình ở khắp nơi nơi
Nguyện ai thấy được con thời ích tăng.
- 15-16. Người thấy con kẻ tin kẻ ghét
Cả hai nhà lợi lạc cùng nên
Dèm pha lãng nhục đảo điên
Cũng thành kết một mối duyên bồ đề.
- 17-18. Xin chi lỗi cho người khách lữ
Xin làm cầu thuyền chở sang sông

Hóa hòn đảo chốn nghỉ chân
Làm đèn, nô bộc đáp ứng nhu cầu.

19-20. Hóa bò báu, bảo bình như ý
Thuốc tiên cùng thần chú, cây thiêng
Hóa làm đất nước, hư không
Duy trì sự sống suốt trong muôn đời.

21. Với tất cả muôn loài sinh vật
Ở tận cùng biên giới không gian
Xin làm nguồn sống ửi an
Đến khi tất cả niết bàn mới thôi.

22-23. Noi theo chư Phật Như lai
Sau khi lập nguyện siêng thay tu hành
Con vì lợi ích quần sanh
Phát tâm rồi cũng quyết tình tiến tu.

24. Bậc trí giả từ khi phát được
Tâm Bồ đề hết sức thanh cao
Muốn cho tâm ấy càng sâu
Không ngừng ca tụng công lao tâm này.

25-26. Phúc thay ta được thân người
Được sinh đất Phật, Như lai con nhà
Phải theo tư cách Phật gia
Không dơ dòng giống Phật đà tối tôn.

27. Như kẻ đui khốn cùng rách nát
Mò ngay trong đồng rác được châu
Bồ đề tôn quý xiết bao
Ta nay đã được, phúc nào hơn đây.

28. Bồ đề tâm cam lồ bất tử
Vô tận kho trừ khử khó nghèo
Dược phương chữa bệnh cheo leo
Bóng cây che mát nhóc nheo hữu tình.

29. Bồ đề tâm ấy kiêu lương
Nổi bờ sinh tử niết bàn bên kia
Chúng sinh trên ấy đi qua
Vượt bao nẻo ác đường tà hiểm nguy.

30. Như vầng trăng trong tâm héo hắt
Xua tan niềm khắc khoải sầu đau
Như vầng nhật sáng lên cao
Mây vô minh cũng tan vào hư không.

31-32. Từ trong diệu pháp Thế tôn
Đề hồ tinh chất ngọt ngon kết thành
Hỡi bao lưu lạc hữu tình
Nguồn vui thắng diệu sẵn dành nơi đây.

33. Trước chư Phật Như lai cứu thế,
Con ân cần mời cả chúng sinh
Hưởng vui chánh giác trọn lành
Mong thiên nhân chúng đồng tình hỉ hoan.

Chương Bốn - KHÔNG BUÔNG LUNG

1. Đã phát tâm bồ đề kiên cố
Bồ tát nên nỗ lực cần tu
Siêng năng mới nhọc không từ
Luật nghi thề chẳng bao giờ trái sai.

2-3. Việc nào do thiếu nghĩ suy
Hứa rồi có thể bỏ đi cũng đành
Làm sao xả giới cao minh
Phật đà thấy rõ, chính mình cũng tin.

4-5. Bội thề lợi lạc chúng sinh
Dối lừa quả báo sẽ dành mai sau.
Vật hèn đã hứa không trao
Còn sa quỷ đói, thề theo Kinh thường.

6-7. Hưởng mời chúng hưởng vui tối thượng
Dối gạt nhau cõi thiện nào lên?
Xả tâm mà vẫn chứng nên
Là điều khó hiểu, chỉ riêng Phật rành.

8-9. Xả bồ đề tội chẳng khinh
Làm cho tất cả chúng sinh mất nhờ.
Nếu ai dù chỉ sát na,
Ngại ngần bỏ tất, quả kia khôn lường.

10-11. Làm bất an một người đủ khôn
Huống muôn người cùng tận hư không?
Thọ rồi xả giới như không
Thì quanh quẩn mãi trong vòng trầm luân.

12-13. Phải nên theo giới tu lần
Nếu không nỗ lực chắc đành đọa sa.
Độ sanh nhiều Phật đã qua
Do ta chướng nặng, hóa ra vô phần.

14. Nay nếu chẳng tu tâm sửa tính
Sẽ sa vào những cảnh khổ đau
Bệnh nhiều, trần trối, xé cưa
Và bao tai họa đón chờ ác nhân.

15. Khó thay Phật xuất thế gian
Làm người tin Phật, tu hành đủ duyên
Những điều không hẹn mà nên
Biết sau có được như trên vẹn toàn?

16. Nay ta được ổn an, vô bệnh,
Không nào phiền, hạnh phúc lắm thay
Mạng căn suy giảm từng giây
Hình hài như bọt tan ngay mấy hồi.

17-18. Nếu ta vẫn cứ buông trôi
Đọa sa ác đạo khó thời ăn năn.
Đủ duyên làm thiện không hăng
Đến khi khổ bức còn toan nổi gì.

19. Khi ấy đã không sao hành thiện
Lại tích nhiều bất thiện càng tăng
Trải qua vô tận thời gian
Đến tên của sự tốt lành chẳng nghe.

20. Thân người khó được lắm thay
Phật từng ví dụ duyên may rùa mù
Lênh đênh trên biển Thần phù
Ván kia hò để cùng rùa gặp nhau.

21-22. Phạm tội nặng sát na cũng đọa
Huống gì qua vô thủy luân hồi

Ở trong ác thú không thôi
Khó bề giải thoát, còn khơi tội nhiều.

23-24. Ở trong nhàn cảnh không tu
Tự coi thường thế còn ngu nào bằng.
Biết mà vẫn cứ trôi lăn
Thì khi sắp chết trăm phần khổ ưu.

25-26. Lửa địa ngục thiêu thân khó nhẫn
Lửa ăn năn càng ngấm tâm can
Được thân người thực khó khăn
Lại thêm có trí biện phân dữ lành.

27. Mà nay vẫn đọa hỏa khanh
Khác nào như thể tâm mình hôn mê
Chẳng hay mắc phải bùa chi
Mà sinh lú lẫn, lương tri không còn.

28-29. Kẻ thù ta tham sân vô dạng
Không chân tay cũng chẳng thông minh
Hại ta điều đứng mặc tình
Khuất thân chịu nhục, hổ mình lắm thay.

30. Dù chư thiên chúng, tu la
Cùng nhau hợp sức bắt ta đọa đày
Vào trong hỏa ngục a tỳ
Cũng không thể được, nói gì tha nhân.

31. Nhưng phiền não công năng ghê thực
Ném ta vào lửa ngục như chơi
Dù cho cả núi Tu di
Cũng ra tro bụi chẳng chi sót chừa.

32. Thế gian tất cả kẻ thù
Không như phiền não kẻ thù trong tâm
Dằng dai vô thủy vô chung
Hại ta đến mức khôn cùng mới thôi.

33-34. Thuận kẻ địch ở đời còn lợi
Theo nào phiền chỉ hại mà thôi
Làm sao sống được an vui
Giặc thù phiền não không lui, cứ lì.

35. Khi còn phiền não sân si
Những tên ngục tốt bảo trì tử sinh
Đồ đao hành hạ tâm linh
Làm sao có được an bình trong tâm?

36. Kẻ cừ địch tham sân chưa dứt
Thì sao đành bỏ mất công phu
Thế nhân hãm hờ diệt thù
Còn quên ăn ngủ khi thù chưa tan.

37. Dù thân trúng phải tên đao
Chưa phân thắng bại ai nào thối lui?
Mặc dù những địch thù kia
Trước sau cũng chết theo lẽ tự nhiên.

38-39. Nay ta muốn dẹp yên phiền não
Dù trăm nguy ngàn khó không sờn
Thương binh còn thấy vẻ vang
Nên vì đạo cả xem thường khổ đau.

40. Kẻ chài, đồ tể, nông phu
Vì cơm áo chịu gian nguy cực hình
Ta vì an lạc quần sinh
Sao không nhẫn nại trăm nghìn chướng duyên?

41-42. Đã nguyên độ vô biên phiền não
Mà bản tâm rốt ráo chưa yên
Sao không khéo lượng sức mình?
Từ nay ta quyết định ninh diệt thù.

43. Nâng niu kiếm báu trừ ma
Sân si thế diệt như là cừu nhân
Ngộ, mê năng lực tương đương
Mới mong đoạn dứt thâm căn não phiền.

44-45. Thà chịu khổ bị thiêu bị chặt
Thê quyết không khuất giặc si mê
Giặc thường kéo đến rút đi
Giặc phiền não ấy một đi không về.

46. Tuệ quang chiếu phá si mê
Trục ra khỏi khối tâm kia một lần

Còn đâu tông tích tham sân
Chớ nên nhu nhược không cần gắng tu.

47. Phiền não không ở ngoài, trong, giữa
Không ở đâu, xuất xứ huyền hư
Hãy vì tuệ giác tiến tu
Sao ta luống chịu ngục tù khổ đau?

48. Tư duy lẽ ấy cho sâu
Luật nghi Phật chế nên mau tuân hành
Y vương lời dặn đĩnh ninh
Không theo toa thuốc sao lành bệnh đây?

Chương Năm - GIỮ GÌN CHÍNH TRI

1-2. Giới là gìn giữ tâm căn
Voi say không hại bằng tâm si cuồng
Tâm cuồng nếu cứ thả rong
A tỳ địa ngục sẽ trông đợi mình.

3. Dây chính niệm buộc tâm điên dại
Ta đâu còn lo ngại điều chi
Nếu làm được vậy thường khi
Thì công đức ấy không gì quý hơn.

4-5. Bao nhiêu thú dữ, cừu nhân
Ngục hình, la sát, quỷ thần kẻ luôn
Đều vô hiệu nếu buộc tâm
Tâm thuần tất cả do tâm cũng thuần.

6-7. Phật từng dạy vô vàn thống khổ
Do tâm sinh tất cả không chừa
Ngục hình ai đã tạo ra?
Nữ nhân địa ngục ấy là ai sinh?

8. Bao nhiêu hình cụ kẻ trên
Đều do tâm ác tà nên hiện hành
Thế nên vật đáng sợ kinh
Trong ba cõi, chính tâm mình đầy thôi.

9. Nếu làm mọi chúng sinh hết khổ
Mới gọi là thí độ cao siêu
Sao nay chúng vẫn khó nghèo
Khi xưa bồ thí Phật theo cách nào?

10. Cái tâm hoan hỷ tặng trao
Thân, tài, thiện quả cho bao hữu tình
Gọi là thí độ cao minh
Cho nên bồ thí cốt hành từ tâm.

11. Lừa đâu các loại cá tôm
Cùng muôn thú vật tránh cơn săn tằm?
Hãy trừ diệt mọi ác tâm
Tức thành Giới độ việc làm không sai.

12. Trên thế gian đầy đầy kẻ ác
Điều phục sao cho hết chúng đây?
Nhưng khi chấm dứt sân si
Cũng như tận diệt thù kia một lần.

13. Làm sao có đủ lượng da
Trải trên đại địa để mà êm chân?
Chỉ cần mảnh nhỏ dưới chân
Cũng như lột thâm toàn phần đất đai.

14. Kẻ thù ngoài không sao dẹp hết
Điều phục tâm cần diệt chi đâu
15. Tâm mình quả báo cao siêu
Hơn hành động tốt tâm nhiều xấu xa.

16-17. Tụng kinh, khổ hạnh sa đà
Nhưng tâm tán loạn cũng là vô công.
Phật đà cốt dạy tâm tông
Không tường lẽ ấy, trăm luân ba đường.

18-19. Khéo giữ đạo tâm thường như thế
Thì đâu cần giữ các giới kia
Giữa đời ác độc xấu xa
Nên xem Tâm ấy như là vết thương.

20. Ta lo chữa nhọt trên thân
Sợ khi phát tác khó phần ở yên

A tỳ ngục khổ vô biên
Tâm này ung nhọt đáng nên kinh hoàng.

21-22. Dù ở giữa ác nhân, nữ sắc
Quyết giữ tâm chắc chắn không lui
Thà ta mất hết thân, tài
Quyết không tổn hại tâm này được đâu.

23. Chấp tay thành khẩn khuyên nhau
Giữ tâm cốt yếu gồm hai điều:
Một là *chính niệm* thường theo
Hai là *tỉnh giác* lúc nào tâm lung.

24. Kẻ thân bệnh thì không còn sức
Làm việc gì lợi ích cho ai
Tâm mà phiền não sử sai
Thiện hành thật cũng không tài nào xong.

25. Người không tỉnh giác trong tâm
Thì không nhớ được pháp phần hay ho
Những gì học bởi văn, tư
Như bình rò rỉ nước vô chầy dài.

26. Dù có tín, đa văn, tinh tấn
Tỉnh giác không, cũng chẳng ích chi
Nghĩa là khi mất chính tri
Liên sa tội lỗi sân si đủ điều.

27. Lỗi không tỉnh giác thường theo
Sau đuôi thất niệm ngõ hầu hại ta
Cướp bao công đức hà sa
Khiến xui ta đọa nẻo tà ác kia.

28. Bọn giặc bắt chính tri, thất niệm
Luôn rắp ranh cướp thiện pháp mình
Pháp thân huệ mạng tiêu dên
Lấp đường đến cõi nhân thiên tốt lành.

29. Vậy nên hành giả tu tâm
Không lơ chính niệm trong tâm ý mình
Nhớ luôn tai họa voi điên
Tức thì chính niệm ở yên tâm này.

30. Nhờ sợ đọa, theo thầy học đạo
Nhớ những lời chỉ giáo đĩnh ninh
Kẻ nào có đủ đức tin
Để làm chính niệm phát sinh nơi lòng.

31-32. Bằng tri kiến rất suốt thông
Phật và Bồ tát thấy trong tâm mình
Đáng nên tầm quý sợ kinh
Tư duy như vậy, ta liền chính tâm.

33. Do cửa ý không lời chính niệm
Mà chính tri xuất hiện theo sau
Những gì quên mất từ lâu
Cũng liền trở lại lầ lầ trong tâm.

34. Khi mầm ác mới manh nha
Biết ngay tai họa để mà giữ tâm
Ở trong chính niệm bình an
Như cây bám vững trong lòng đất kia.

35-36. Chớ bao giờ ngó lia dáo dác
Luôn quyết tâm hạ mắt tầm trông.
Khi cần dưỡng mục nhìn mông
Thấy ai hãy cứ ôn tồn hỏi han.

37. Khi đi quan sát bốn phương
Đề phòng bất trắc trên đường ta đi
Muôn xem sau có việc gì
Dừng chân rồi sẽ xoay người ngó lui.

38. Khi xem kỹ trước sau đường lối
Mới tiến lên hoặc thối quay về
Ở vào tất cả mọi khi
Phải nên nhận thức hành vi đáng làm.

39-40. Mỗi khi đi đứng ngồi nằm
Hãy luôn rõ biết thân đang làm gì
Cái tâm voi chúa cuồng si
Buộc nơi trụ Pháp hết khi chạy quàng.

41. Bạc hành giả tinh chuyên tập định
Không lúc nào quên tỉnh giác tâm

Luôn luôn để ý canh chừng
Xem trong tâm ý hiện hành ra sao?

42. Gặp cơn nguy, dịp ăn khao
Không sao chuyên chú tâm vào chính tri
Cũng nên trú xả an vi
Như khi bổ thí khó bề trú tâm.

43. Khi làm một việc gì đã định
Nên chú tâm đừng tính lãng xãng
Phải làm việc ấy cho xong
Tính qua việc khác cũng không hại gì.

44. Thế thì mọi việc thi vi
Sẽ nên thành tựu, chính tri cũng thành
Cái tâm tán loạn không tăng
Thói quên tỉnh giác không hằng lớn thêm.

45-46. Giữa đám người xem phim, tán chuyện
Hãy đoạn tâm tham luyện việc này
Đừng vô cớ hại cỏ cây
Việc gì phạm giới bỏ ngay không làm.

47-48. Thân di động, miệng nói năng
Trước nên quán xét nên chẳng sẽ làm.
Khi tâm nổi giận hay tham
Như cây đứng lạng dứt làm, nói phô.

49-50. Khi tâm khởi lãng xãng tán loạn
Phê bình người, ngã mạn, dối, khinh
Lời thô, ly gián, khen mình
Hãy như cây đứng, dứt làm nói phô.

51-52. Khi tâm nghĩ đến lợi danh
Ham người cung kính, muốn thành chủ ông
Muốn điều ích kỷ hại nhân
Hãy như cây đứng, ở an không làm.

53. Tâm không nhẫn, biếng làm, sợ hãi,
Muốn thốt lời vô nghĩa linh tinh
Hoặc sanh thiên ái không bình
Hãy như cây nọ đứng yên vững vàng.

54. Xét từng tâm lý nhiễm ô
Ưa làm những việc bá vợ chẳng cần
Dùng phương pháp trị mỗi lần
Kiên trì quyết giữ định an tâm này.

55. Có tín đức sâu xa, cương quyết
Tâm an bình, cung kính, siêng năng
Biết tầm quý, sợ gieo nhân
Luôn luôn mong muốn vui an cho người.

56. Đừng sinh chán ghét trong tâm
Thấy bao nhiêu kẻ thường hằng trái nhau
Từ bi trái khắp một bầu
Thương thay sinh chúng xiết bao mê lầm.

57. Muốn cho lợi ích riêng mình
Và cho sinh chúng, khéo đừng trái sai
Luôn luôn buộc chặt tâm đây
Quán đời như huyễn mây bay cuối trời.

58. Hãy luôn thấy thân người khó được
Được an nhàn vô bệnh khó thay
Vậy nên cốt giữ tâm này
Ở yên bất động sánh tay non cao.

59-60. Này tâm, người vẫn không sao
Lúc chim kên đến tranh nhau thân này
Đừng xem nó chính tôi đây
Người không phải nó, ôm thân ích gì.

61. Này tâm ý rất ngu si
Sao không giữ tịnh thân như cây rùng
Giữ chi cái bộ máy thân
Chứa bao ô uế bại vong thế mà?

62-64. Trước dùng ý tách da khỏi thịt
Dùng tuệ đao lóc thịt khỏi xương
Chẻ cho đến tận tủy gân
Thấy chi tinh diệu, mến thương nỗi gì?

65. Sao người bám chặt thân này
Khi không ăn uống được gì nơi thân:

Máu phân mũi dãi ruột gan
Toàn là những thứ vô vàn uest dơ.

66. Cái thân này chỉ như thực phẩm
Cho quạ chồn thú vật ăn thây
Chỉ nên ham thích thân này
Để khi hành thiện sử sai mọi điều.

67. Nếu người tiếc giữ cái thân
Khi giờ chết đến liệu làm được chi
Tử thân sẽ đoạt tử thi
Cho chim thú rĩa, chẳng gì xót thương.

68-69. Khi tôi tớ không đương nổi việc
Ông chủ thường dứt tiết thù lao
Nuôi thân mà nó tẩu đảo
Chẳng nên quý chuộng, tơ hào không cho.

70. Hãy nên xem cái thân đây
Như con thuyền tốt đưa người lại qua
Chuyển thân trong cõi ta bà
Thành thân như ý Phật đà bảo ban.

71. Hãy tự chủ thân lời tâm ý
Hãy thường nên lộ vẻ vui tươi
Chớ nên nhăn mặt nhíu mày
Luôn làm bạn tốt mọi loài chúng sinh.

72. Mỗi khi di chuyển ghé giường
Hoặc khi mở cửa, tránh ồn inh tai
Nói năng hiền dịu hòa hài
Luật nghi Con Phật nhớ hay giữ gìn.

73. Chim bắt cá, mèo rình, trộm cắp
Hành động im phăng phắc, nín thình
Cho nên thành tựu việc mình
Phật hành cũng vậy, mới nên đạo mẫu.

74. Sống chung hãy khéo khuyên nhau
Làm lành lánh dữ lời câu chân thành
Ai khuyên điều lợi cho mình
Xem như thầy dạy, tận tình sửa sai.

75-76. Hãy khen ngợi những lời khéo thuyết
Vui theo cùng việc phước của người
Nếu ai ca tụng đức người
Phản quan xem thử lời người đúng, sai.

77. Hãy nên tùy hi thiện hành
Niềm vui khó được biến thành bao la
Khi trong khắp cõi ta bà
Xiết bao thiện sự người ta hiển bày.

78. Vui theo chẳng có gì mất mát
Mà đời sau phúc lạc càng sâu
Nếu do ganh tị phát râu
Sẽ thêm thống khổ đón đau nhiều bề.

79. Lời chân thật hãy nói ra
Nghĩa lời minh bạch nghe mà hân hoan
Lìa bao động lực tham sân
Nhu hòa, thích đáng, thêm phần an vui.

80. Hãy nhìn với từ tâm, thành thực
Mọi hữu tình, xem thật từ đây
Tôi nhờ cây chúng sinh này
Mà ngôi chính giác tương lai viên thành.

81. Nhiệt tâm khởi niệm làm lành
Hãy tu đối trị ác hành thường xuyên
Nhu nơi ba thứ phước điền
Nếu gieo sẽ gặt vô biên phúc phần.

82. Trang bị đủ đức tin, trí sáng
Hãy thường nên hành thiện không lơ
Bao nhiêu việc tốt chớ từ
Tự mình đương lấy, chẳng nhờ cậy ai.

83. Tiến tu sáu độ đêm ngày
Chớ vì việc nhỏ mất ngay pháp lành
Hãy thường thương tưởng chúng sinh
Sao cho tất cả hữu tình an vui?

84. Rõ đạo lý như Kinh vẫn dạy,
Nên thường xuyên ích lợi hữu tình

Như lai Thiện thế cao minh
Khai vài giới cấm thanh văn phải gìn.

85. Lúc ăn san sẻ trước tiên
Cho ba ác đạo, bậc hiền, đon côi
Khi ăn vừa đủ nên thôi
Mặc thì nhớ giữ không ngoài ba y.

86. Cái thân để duy trì chính pháp
Chớ nên vì việc vật hi sinh
Nếu hay như vậy tu hành
Chớ nên ước nguyện chúng sinh mong chờ.

87. Chẳng nên thí xả mạng này
Nếu không bi nguyện sát tay biển non
Đời đời chỉ nguyện xả thân
Muru cầu lợi ích muôn vàn chúng sinh.

88-89. Không nói pháp cho người thiếu lễ :
Cầm gậy, dù, binh khí, trùm đầu,
Cho người nữ không bạn bầu;
Với người thiếu trí pháp sâu chớ bàn.

90. Nương theo kinh giáo tu hành
Không tuyên pháp tiểu cho trình độ cao
Hạnh bồ tát chớ lãng xao
Không dùng chú thuật âm mưu dối người.

91. Khi vớt tắm xĩa và nhổ bọt
Đồ uest dơ hãy lấp đất lên
Những gì phế thải linh tinh
Nước trong, đất sạch không nên vớt vào.

92. Lúc ăn chớ ngậm com đầy
Không nhai ra tiếng miệng thì há to
Khi ngồi không duỗi chân ra
Hai bàn tay chớ xoa chà vào nhau.

93. Ở những nơi xe, tàu hỗn tạp
Không cùng người khác phái kê bên
Tránh điều dễ mất niềm tin
Thế gian dị nghị cơ hiềm dứt ngay.

94-95. Chớ ra hiệu bằng búng tay
Nên cung kính duỗi bàn tay chỉ đường.
Tỏ bày ý kiến nhẹ nhàng
Vung tay múa ngón thói thường chớ theo.

96. Khi nằm ngủ quay đầu phương Bắc
Hướng niết bàn của Phật Thế tôn
Duy trì tỉnh giác quyết tâm
Đến khi muốn thức phải choàng dậy ngay.

97. Giới điều bồ tát luật nghi
Không sao kể xiết những gì trong kinh
Hãy nên dốc hết sức mình
Tu trì giới tịnh tâm hành như trên.

98-99. Kinh Ba tụ ngày đêm sáu buổi
Đọc cho thường, sám hối tội khiên
Nương theo năng lực kể trên
Theo lời Phật dạy, tinh chuyên tu hành.

100. Giới nào có giới chẳng cần
Cho Con Phật muốn viên thành phước sơn?
Khéo hành như vậy luôn luôn
Quyết là phước đức tràn tuôn vô ngần.

101. Dù trực tiếp hay là gián tiếp
Mỗi hành đều hướng nghiệp lợi tha
Bao nhiêu công đức hà sa
Hướng về quả Giác cũng cho hữu tình.

102. Dù cho mất tính mạng mình
Quyết không từ bỏ Bạt lành đáng ưa
Tinh thông giáo nghĩa đại thừa
Thực hành viên mãn giới Bồ tát kia.

103. Những phép tắc hầu thầy nên biết
Được nói trong hầu hết Luật, Kinh
Như trong truyện Cát tường sinh
Kinh Hoa nghiêm ấy, hãy xem cho tường.

104. Giới thường rải rác trong kinh
Vậy nên người học phải tinh Kinh tạng

Trong Ba kho chứa lời vàng
Có kinh *Thánh xử Không tàng*, đáng xem.

105. Lại nên biết lý do tu tập
Những điều này phải đọc trong kinh
Học xử tập yếu là kinh
Kèm theo bộ luận trùng tên, giải rành.

106-107. Xem *Toát yếu tất cả kinh*
Luận ngài Long thụ nên xem cho tường
Những gì Luật chẳng cấm ngăn
Hãy nên tu học, thế gian nương nhờ.

108-109. Tóm tắt, nghĩa không lơ tinh giác
Là luôn luôn quan sát thân tâm
Và nên y giáo phụng hành
Chỉ xem toa thuốc chẳng lành bệnh đau

Chương Sáu - NHÃN NHỤC

1-2. Thiện hành tích lũy ngàn năm
Một giây nóng giận tiêu tan tức thì
Ác nào sánh kịp sân si
Hạnh tu nhẫn nhục không gì quý hơn.

3. Hận thù nếu cứ ôm giữ mãi
Chẳng bao giờ tìm thấy an vui
Còn đâu hạnh phúc thanh thoi
Bỏ ăn mất ngủ, trọn đời bất an.

4. Một người gia chủ nổi sân
Có khi bị giết bởi chân tay mình
Những người ông đã tận tình
Giúp cho tài sản an bình bấy lâu.

5. Vì nóng giận, bạn bầu thân quyến
Đều bỏ ta, chẳng luyện lưu chi
Dù ta bố thí tràn trề
Tâm sân hận mãi khổ vì cô đơn.

6. Kẻ thù giận dữ tạo nên
Bao nhiêu đau khổ triền miên đọa đày

An vui hiện tại, tương lai
Đều là quả phúc cho người không sân.

7. Được nuôi dưỡng bằng tâm bất mãn
Ái biệt ly, ghét chán gặp hoài
Hận thù cứ thế dằng dai
Cuối cùng hủy diệt con người nơi ta.

8-9. Hãy nên trừ khử thức ăn
Duy trì lớn mạnh hận sân nơi lòng
Gặp gì cũng cứ như không
Giận thì tổn đức, điều mong chẳng thành.

10. Tại sao phải tự hành tự phạt
Với việc còn biện pháp cứu nguy
Nếu không còn có cách chi
Thì đau khổ liệu ích gì cho ai?

11. Với bản thân và người bằng hữu
Ta cầu mong cho khỏi khổ đau
Khỏi lời lăng nhục, ác thô
Nhưng còn với kẻ oán thù, không đâu.

12. Đời vui hiếm, lắm sầu đau
Nếu không có khổ, ai nào xuất ly?
Tâm ơi đừng cảm lên đi
Dù bao đau khổ sá chi lẽ thường.

13. Kẻ ngoại giáo theo đường khổ hạnh
Chuốc vào thân những cảnh đón đau
Nay ta muốn đắc đạo mâu
Sao không can đảm chịu bao oan tình?

14-15. Đói lòng, nóng lạnh, bọ sâu
Kẻ quen chịu đựng có đâu than phiền
Nhờ quen những hại nhỏ nhen
Ta dần nhẫn được rồi ren khổ nản.

16. Những nỗi khổ trời giam đánh đập
Thời tiết hay bệnh tật gây nên
Đừng nên vì chúng não phiền
Chỉ càng thêm khổ cho mình ta thôi.

17-18. Trước cùng một cảnh máu me
Kẻ thì ngất xỉu người thì tiến lên
Đều do tập quán mà nên
Vậy ta hãy tập xem khinh khổ sâu.

19-20. Bậc trí dù trải bao gian khó
Vẫn giữ tâm ôn cố bình an
Như người chiến sĩ vinh quang
Bị thương vẫn tiến, khi chưa tan thù.

21. Nhờ đau khổ, hết kiêu căng
Chán xa sinh tử, xót thương hữu tình
Ăn năn tội ác, vui lành
Đây bao thiện đức do từng khổ đau.

22. Trên đời có biết bao thống khổ
Bệnh tật và mưa gió gây nên
Khổ nào cũng bởi duyên sinh
Sao ta chỉ giận hữu tình mà thôi?

23-24. Ốm đau cùng những sân si
Dù không ai muốn vẫn thì khởi lên
Cơn sân không tự biết mình
Kẻ sân không tính ta nên nổi xung.

25-26. Tội ác và lỗi lầm đủ thứ
Không bỗng dưng vô cớ phát sinh
Nhân duyên tụ hội mà thành
Các duyên cùng quả đã đành vô tâm.

27-31. Việc gì cũng bởi duyên sinh
Hiểu ra lẽ ấy không nên oán hờn
Những gì sinh diệt hợp tan
Chỉ như huyễn hóa bóng vang thôi mà.

32. "Nếu mọi sự đã là không thực
Ai là người chế phục cái chi?
Sao còn nói diệt sân si? "
- Đời này thật có khổ vì nổi sân.

33. Khi ai vô cớ hại mình
Hãy nên xem đây duyên sinh, vô thường

Duyên kia có hợp có tan
Ta nên hoan hỉ, dễ dàng bỏ qua.

34. Nếu đau khổ do ta tự chọn
Thì không ai lựa chọn khổ đau
Lẽ ra không kẻ khổ sầu
Vậy nên tất cả quy vào duyên sinh.

35. Có người sơ ý bị thương
Vì gai nhọn hoặc dao gươm đâm mình
Có người ham muốn dục tình
Đâm ra sầu khổ hại mình bỏ ăn.

36-37. Có người tự ái, tự trầm
Tự ăn độc dược do tâm khổ sầu
Tự mình còn hại mình thay
Làm sao không tác hại đây đến người?

38. Dù không thể xót thương những kẻ
Vì sân si đã giết hại ta
Đừng nên giận họ, ít ra
Bởi vì tất cả chỉ là duyên sinh.

39. Nếu là một kẻ ngu si
Thói ưa tác hại chỉ vì ác tâm
Nổi sân với họ cũng lắm
Như sân ngọn lửa đã làm cháy ta.

40. Nếu sự hại phát sinh ngẫu hứng
Nơi một người tính vốn hiền lương
Nổi sân vì họ cũng dường
Giận hờn không để khói vương bụi mù.

41. Khi ta bị đánh bằng cây
Ta thường oán ghét con người đánh ta
Kẻ kia cũng bị sử sai
Bởi cơn giận dữ, vậy ai đáng thù?

42. Có lẽ xưa ta từng tác hại
Nên ngày nay đáng phải tổn thương
Tư duy như vậy nguồn cơn
Không còn sân hận đau buồn làm chi.

43. Từ hai phía có đau này
Bên kia là gậy, bên này là thân
Kẻ mang gậy người mang thân
Vậy ta nên phải giận sân kẻ nào?

44. Tấm thân, thương tích dạng người
Chút chi động đến cũng thời đón đau
Chính vì ngã ái mê ngu
Ta ôm giữ nó, vậy chừ trách ai?

45. Kẻ ngu không muốn khổ đau
Mà sao cứ tạo nhân sâu khổ luôn
Rồi khi hại đến bản thân
Do mình tự tác, sao sân hận người?

46. Ví như quý sứ canh giữ ngục
Cùng núi đao rừng kiếm hỏa xa
Đều do tự nghiệp mà ra
Gieo nhân gặt quả, đừng ta thán người.

47-48. Kẻ hung ác vì hại ta
Mà sa địa ngục chịu bao khổ nạn
Còn ta nhờ nhẫn, không sân
Tiêu trừ ác nghiệp, phước tăng vô vàn.

49. Rốt cuộc ta mới là người hại
Kẻ ác nhân có lợi cho ta
Sao còn sân hận người ta
Hỡi tâm thô bạo hồ đồ kia ơi.

50. Công phu Nhẫn nhục giúp ta
Khỏi sa địa ngục, phần ta đã dành
Nhưng còn kẻ xấu hại mình
Số phần nào sẽ để dành cho y?

51. Nếu ta tác hại người gây hấn
Tội của y cũng vẫn không tan
Mà ta lại mất bình an
Hạnh tu nhẫn nhục khó làm phải tiêu.

52. Tâm ta đâu có dạng hình
Chẳng ai có thể tổn thương tâm này
Nếu tâm chấp trước thân đây
Liên sinh đủ thứ ách tai khốn nạn.

53. Những lời thô ác khó nghe
Chẳng can hệ đến thịt da thân này
Hỡi tâm ngu xuẩn kia ơi
Vì sao nó lại khiến ngươi khổ sầu?

54. Nếu ngươi bảo vì câu nói ấy
Làm người ta hết thấy ưa tôi.
Nhưng dù ai ghét, thương ngươi
Có ai thay đổi nghiệp ngươi đâu mà?

55. Nếu vì thế mà ngươi mất lợi
Hãy nhớ như mây nổi, chiêm bao
Chết không mang được gì theo
Ngoài ra ác nghiệp vẫn đeo bên mình.

56-58. Làm điều ác để nuôi thân
Cuối cùng cũng chết, sao bằng chết non
Chiêm bao vui sướng trăm năm
Vội trong khoảnh khắc, tình đồng hư vô.

59. Dù kẻ có rất nhiều tài sản
Hưởng thú vui sống trọn tuổi trời
Nhưng khi chết vẫn đơn côi
Khác nào bị cướp, nước trôi, cháy nhà.

60. Nếu bảo nhờ tiền tài mới sống
Mới làm lành lánh dữ tu thân
Nhưng ngươi vì lợi nổi sân
Phước bèn mất hết, còn tăng tội nhiều.

61. Nếu vì sự sống nhu cầu
Chuyên làm ác nghiệp để sau đọa đày
Một đời sống thật xấu xa
Thì đâu có lợi cho ta hay người?

62. Nếu sân hận "vì lời phỉ báng
Khiến người không tin tưởng nơi tôi. "
Vậy sao không giận một người
Khi y cũng phỉ báng người khác kia?^{[1][6]}

63. Người kia bị mất lòng tin
Không can hệ đến tôi nên chẳng phiền
- Lời thô ác bởi đảo điên
Sao không nhẫn được, lại sinh oán hờn?^{[2][7]}

64. Nếu nổi sân vì người phá tháp
Phá hại chùa, tượng, Pháp cao siêu
Thật là vô lỗi xiết bao
Vì chư Thiện thế tư hào chẳng suy.

65. Với ai làm hại bạn, thầy
Thân bằng quyền thuộc ta, hay bậc hiền
Hãy xem tất cả do duyên
Chẳng nên sân hận, chúc thêm đau lòng.

66. Thế gian đủ thứ hại mình
Do vô tình hoặc hữu tình gây nên
Sao ta chỉ giận hữu tình?
Hãy nên nhẫn chịu, chớ sinh oán cừu.

67-68. Kẻ do ngu si mà tác hại
Người do ngu chấp ngã nổi lên
Đều do oan nghiệt gây nên
Vậy ai có lỗi, ai không trong này?

69. Khi đã thấy biết vậy rồi,
Hãy nên nỗ lực tiến tu hạnh lành
Đãi nhau bằng tấm chân tình
Từ tâm giải thoát, chớ hành khổ nhau.

70. Ví như khi mái nhà bốc lửa
Hãy mau tìm cách chữa cháy lan
Như là rút bớt cỏ tranh
Hoặc là những thứ dễ thành mồi ngon.

71. Những gì do bởi tâm tham
Làm cho lửa giận lan tràn đến nơi
Đốt kho công đức toi bời
Chớ nên trừ khử kịp thời tâm kia.

72. Như kẻ bị trói tay chờ chết
Chịu đứt tay để được thoát nguy.
Ta nhờ các khổ lúc tu
Mà may thoát khỏi ngục tù Diêm vương.

73. Nếu hiện tại ta không chịu được
Những khổ đau nhỏ nhặt hàng ngày

Sao không sợ thói sân si
Cái nhân địa ngục A tỳ gớm ghê?

74. Vì tham dục chẳng chán chê
Mà ta luống chịu trăm bề khổ đau
Nhưng chưa được lợi ích nào
Cho bản thân hoặc cho bao nhiêu người.

75. Cái khổ này thực không đáng kể
Nhưng viên thành lợi ích vô biên
Là trừ khổ hại chúng sinh
Vậy khi nhẫn chịu còn nên vui mừng.

76. Có người rất đổi sướng vui
Ngợi ca công đức kẻ người đang thù
Vậy này tâm ý ta ơi
Hãy cùng ca ngợi cho vui khổ sầu.

77. Sự tùy hỷ phát sinh như thể
Là suối nguồn an lạc thanh cao
Được chư Phật cùng khen lao
Cách hay thu phục biết bao nhiêu người.

78. Nếu người bảo "Nó được khen
Nhưng tôi không muốn nó nên anh hào."
Vậy thì chớ trả thù lao
Rồi người sẽ chuốc xiết bao nỗi phiền.^{[3][8]}

79. Người khoái chí chúc lành kẻ khác
Khi họ khen công đức của người
Nhưng sao người lại không vui
Khi nghe khen ngợi kẻ người oán thù?

80. Phát tâm vô thượng bồ đề
Là mong tất cả mọi người an vui
Vậy nay chúng được thành thoi
Sao người trở lại giận sôi trong lòng?

81. Lúc đầu người phát tâm mong ước
Cho hữu tình được phước lớn lao
Cớ sao nay lại khổ sầu
Thấy người hưởng chút tư hào lợi danh?

82. Chúng sinh vốn cha mẹ mình
Đáng người cấp dưỡng tận tình lo toan
Họ nay tự lực bình an
Đã không mừng lại đem tâm ghét hiềm?

83. Không mong chúng được niềm vui nhỏ
Nói gì mong giấc ngộ toàn vui
Tâm bồ đề ấy còn đâu
Nơi người ganh ghét kẻ giàu hơn ta?

84. Quà kia được biểu kẻ thù
Hoặc đang còn ở trong kho nhà người
Thì đâu có phải phần người
Không chi can hệ khiến người phải rầu.

85. Sao tự phá phước cùng công đức
Còn khiến cho kẻ khác mất tin?
Gia tài công đức không gìn
Chính người đáng tự giận mình là hơn.

86. Người không sợ những ác hành
Do mình đã tạo, nên thành kém may
Thế mà còn nổi sân si
Vì ganh tị với phúc người hay sao?

87. Giả như kẻ thù người bị hại
Có gì đâu trong ấy để vui?
Kẻ kia do đến vận xui
Không do người muốn mà người tổn suy

88. Dù người khổ như người mong muốn
Thì cũng không đáng để vui mừng
Không gì là địa ngục nhân
Cho bằng cái sự ăn mừng khổ đau.

89. Đây là một cái lưỡi câu
Vô minh phiền não buông câu hại người
Nếu ai mắc phải mối này
Đồng sôi địa ngục khó ngày thoát ra.

90. Sự vinh quang cùng lời ca tụng
Không khiến cho kẻ nhận bình an
Không đem trường thọ, kiện khang
Không làm hết bệnh đa mang chút nào.

91. Nếu rõ biết thế nào thật lợi
Thì những lời khen ngợi ích chi?
Còn như muốn đỡ sầu bi
Chỉ cần uống rượu trau tria giải buồn.

92. Nếu vì muốn được nổi danh
Mà tài sản, tính mạng mình mất luôn
Thì khi chết được tiếng thơm
Còn ai ở đó mà buồn với vui?

93. Khi sụp đổ lâu đài trên cát
Kẻ ngu cùng trẻ nít khóc than
Cũng như khi mất tiếng tăm
Tâm ta điên đảo giống tuồng trẻ ngu.

94. Âm thanh đã biết vô thường
Thì nghe khen ngợi cũng dường như không.
Nếu vì người ấy vui lòng
Trong khi khen ngợi, nên lòng người vui.

95-96. Thế thì sao lại không vui
Nghe ai khen ngợi kẻ người oán cừu?
Dù khen người hoặc kẻ thù
Người khen vui vẻ, người nào liên can.

97-98. Khi tâm nghĩ "ta được khen"
Thật không thích đáng để sinh vui mừng
Ngợi khen làm tán loạn tâm
Phá nhiều thiện pháp, hết tâm chán lìa.

99. Nếu hiện tại có người bôi bác
Muốn phá cho tan nát danh ta
Chính là người đã cứu ta
Khỏi sa địa ngục đường tà đầy thôi.

100. Đã cầu giải thoát luân hồi
Thì không trói buộc bởi đời lợi danh
Sao còn giận tức hữu tình
Những người cởi mở cho mình trói trăn?

101. Khi ta đến một nơi nguy khốn
Mà bị người đóng cổng chặn ngăn
Ấy là Phật tổ gia ân
Sao còn giận tức kẻ ngăn can mình?

102. Nếu người bảo kẻ thù tác hại
Trở ngại bao công đức của người
Hạnh tu nhân nhục cao vời
Sao không nhân đẩy tu ngay một lần?
103. Nếu ta có lắm ưu phiền
Nên không chịu nổi kẻ hiềm khích ta
Ấy mình tự chướng hạnh tu
Bao nhân phước đức, nhân là tối cao.
104. Không tổn hại, nhân nào sinh khởi
Nhân kẻ thù công đức phát sinh
Vậy thù địch chính ân nhân
Cho ta tu phước, đâu ngăn ngại gì?
105. Khi cho mà gặp kẻ xin
Thì sao gọi đây chướng duyên cho mình
Cũng vô lý như bảo rằng
Giới sư trở ngại cho mình xuất gia.
106. Thế gian đầy dẫy người xin
Cho ta bố thí gieo duyên phước lành
Nhưng thù nghịch lại hiểm khan
Ta không sinh sự, ai màng hại ta?
107. Thù nghịch cũng như là báu vật
Ta chẳng tìm mà được đến tay
Giúp ta giác ngộ là đây
Hãy nên ưa mến kẻ hay hại mình.
108. Muốn tu nhân nhục cho thành
Kẻ thù hợp tác với mình mới xong
Vậy bao phước đức thành công
Hãy nên phụng hiến kẻ từng hại ta.
109. Nếu bảo "kẻ thù đâu muốn giúp
Cho ta thành quả phúc thanh cao?"
Vậy thì thánh pháp cao siêu
Cũng đâu muốn giúp nương theo tu hành.
110. Nếu bảo : "Thù chỉ chuyên tác hại
Đâu muốn gì ích lợi cho tôi? "
Hại kèm thiện ý cứu đời
Thì như y sĩ, đâu thời nhân kham?

111. Nhờ một kẻ sân si tội độ
Nhẫn nhục thành kiên cố nơi ta
Kẻ thù, nhân tốt cho ta
Nên cung dưỡng họ như là pháp thân.

112. Đức Mâu ni có dạy rằng
Chúng sinh với Phật cũng ngang phước điền
Muốn thành lục độ vô biên
Hãy gieo giống phước lên trên ruộng này.

113. Kẻ bao đối tượng ta nương
Đề tu chứng đạo, chúng sinh Phật đồng.
Chỉ tôn Phật, chúng sinh không
Là lời chẳng có ở trong kinh nào.

114. Xét trên trí đức cao sâu
Dĩ nhiên Phật, chúng sinh nào giống nhau?
Chúng sinh giúp chứng đạo mầu
Nên đồng với Phật, ấy do quả lành.

115-116. Cúng dường tất cả chúng sinh
Với tâm từ mẫn, vô biên phước tồn
Vì là nhân của quý tôn
Cũng như kính Phật Thế tôn vô lượng.

117. Hằng sa công đức nan lương
Đồng quy nơi một kim thân Phật ngài
Một công đức nhỏ trong đây
Đủ cho ba cõi quay về cúng dâng.

118. Nhờ chúng sinh Phật thành chính đạo
Nên hữu tình có tạo phần công
Vì hai đức ấy tương đương
Cho nên thực đáng cúng dường chúng sinh.

119. Như lai đáng nói lời chân
Ban vui tất cả thiết thân hữu tình
Cách nào báo Phật thâm ân
Cho bằng giúp chúng sinh hằng an vui?

120. Phật từng xả thân vào hỏa ngục
Cứu chúng sinh lăn lóc tam đồ
Nhớ ân đức Phật sâu xa
Con nguyện tu hạnh lợi tha báo đền.

121. Phật xưa không tiếc thân mình
Đem cho tất cả hữu tình an vui
Ngu si kiêu mạn là tôi
Nếu không làm kẻ tôi đòi chúng sinh.

122. Phật vui khi chúng sinh an
Chúng sinh tổn hại Phật tan nát lòng
Hữu tình sợ, Phật an tâm
Làm cho chúng khổ, tổn thương Phật ngài.

123. Như thân thể quần trong lửa rục
Dù ai cho ngũ dục không màng
Phật đà không thể hân hoan
Nếu ta tổn hại chúng sinh con Ngài.

124-125. Khi xưa con hại hữu tình
Khiến đau lòng Phật, nay xin sám chừa
Từ nay con nguyện dứt trừ
Dù ai chà đạp xin thề nhẫn kham.

126. Phật với tâm đại bi vô ngại
Trong hữu tình thấy tánh Như lai
Sao không kính trọng tánh này
Ở trong tất cả muôn loài chúng sinh?

127. Hãy làm cho chúng sinh vui
Thì ta sẽ khiến Như lai vui lòng
Lại còn lợi lạc bản thân
Bao nhiêu đau khổ xóa tan trên đời.

128. Ví như có kẻ làm quan lớn
Hại dân lành, tán tận lương tâm
Nhưng người dũng sĩ khôn ngoan
Dù dư sức cũng chẳng ham báo thù.

129. Vì quan ấy chẳng đơn cô
Sau ông còn có ô dù lớn lao :
Phật đà bi mẫn gồm thấu
Và bao ngục tốt, lẽ nào coi khinh?

130-131. Hãy làm cho chúng sinh hoan hỉ
Như bề tôi phụng thị ác vương
Ta không đọa bởi vua sân
Mà sa địa ngục nếu sân hữu tình.

132. Và dù bạo chúa hân hoan
Cũng không thể biểu niết bàn cho ta
Quả do đức tính nhân hòa
Ban vui cứu khổ mọi nhà chúng sinh.

133. Kết quả làm hữu tình vui sướng
Là đời này được hưởng vinh quang
Đời sau thoát khỏi khổ nạn
Hãy luôn ghi nhớ lời vàng chớ quên.

134. Trong vòng sinh tử liên miên
Sống lâu vô bệnh dung nhan tuyệt trần
Tiếng thơm nhờ đức vô sân
Và bao hạnh phúc sánh bằng Luân vương.

Chương Bảy -TINH TẤN

1. Kế nhẫn nhục, cần tu tinh tấn
Tâm bồ đề mới vững trú luôn
Gió lay quả phúc tràn tuôn
Không siêng, khó động mạch nguồn tâm linh.

2. Siêng là hăng với việc lành
Không bao giờ tự bỉ mình, thối lui
Cũng không biếng nhác nằm dài
Hay là tham đắm việc đời lãng xãng.

3. Do ham hưởng thú vui làm biếng
Ưu ngã nhiều thành tánh trong ta
Luân hồi sinh tử khó ra
Vì không chán khổ, mê sa thói lười.

4. Sao chưa biết được lẽ này:
Lưới mê đã vướng, khó ngày thoát ra.
Bào thai ngục ấy lại sa
Để thêm tái diễn bi ca khổ sầu.

5. Không thấy sao, bao người thân thích
Đã dần theo thần chết ra đi?
Vẫn tham say ngủ li bì
Nhu trâu bất động trước người đồ phu.

6-7. Niêm phong ngõ thoát không chừa,
Tử thần rình rập, đang chờ nạn nhân
Đợi khi nước đã đến chân
Mới lo thì đã muộn màng ích chi?

8-9. Bất kể việc ta còn dang dở
Thần chết liền chiếu cố thân ta
Bà con tuyệt vọng lân la
Đau buồn sung mặt, lệ sa đầm đìa.

10. Hãi hùng nghe tiếng âm ty
Cuồng cuồng phóng uế lấp che thân mình
Ăn năn tội lỗi bình sinh
Nhưng đà quá muộn trước tình thế nay.

11. Trước thần chết tâm này hoảng hốt
Như cá nằm trên thớt bất an
Huống chi thống khổ muôn vàn
Ở trong địa ngục ác hành tạo nên?

12. Như thịt da trẻ sơ sinh
Nước sôi chạm đến, cục hình nào hơn?
Sao ta có thể an nhiên
Khi mình đã tạo tội khiên quá nhiều?

13. Tai họa đến cho người biếng nhác
Mong quả lành không quyết gắng công
Khi thần chết đến bên hông
Miệng kêu khổ đến thiên thông thét gào.

14. Thân người như chiếc xuồng nan
Đưa ta vượt biển muôn vàn hiểm nguy
Khó tìm khi đã mất đi
Chớ ham ngủ, kẻ ngu si biếng lười.

15. Sao bỏ luống niềm vui chính pháp
Suối nguồn bao pháp lạc cao siêu
Thú vui thấp kém đuổi theo
Chỉ đưa người đến đủ điều rồi ren?

16. Hãy can đảm, trữ hành trang:
Tập thiền tự chủ thân tâm cho thường;
Quán ta bình đẳng tha nhân;
Đổi trao địa vị bản thân với người.

17. Đừng nên khiếp nhược thối lui
Nghĩ rằng ta chẳng có tài cán chi
Làm sao giác ngộ được gì?
Hãy nghe kinh giáo Như lai dạy rành.

18-19. Chỉ cần có đức siêng năng
Thì ruồi muỗi cũng chứng thành ngôi cao
Huống là nhân loại như ta
Nếu không xả giới, quyết là chứng nên.

20. Nếu người sợ bỏ tay chân
Như trong Giới luật khuyên nên gắng làm
Thật là lo sợ viễn vong
Kẻ ngu chưa biết biện phân chính tà.

21. Người đã trải qua vô số kiếp
Nào bị đâm bị đốt, xả cưa
Mà ngu si vẫn như xưa
Bồ đề vô thượng vẫn chưa viên thành.

22-23. Nay ta vì hạnh bồ đề
Như người chữa bệnh không nề đón đau
Chịu đau nhỏ trừ hại to
Khổ này có hạn, không lo kéo dài.

24. Phương pháp này Y vương chẳng dụng
Chữa lành vô số chứng nan y
Dược phương ngài rất tinh vi
Không gây đau đớn chút gì chúng sinh.

25. Dạy tu bố thí trước tiên
Đem cho vật thực, Phật khuyên nên hành
Đã quen thí vật linh tinh
Dần cho cả máu thịt trên thân mình.

26. Khi đối tự thân mình đã rõ
Không khác gì cọng cỏ lá rau
Thì không khó nhọc chi đâu
Xả thân bố thí mình đầu chân tay.

27. Ác hành khi đã cạn vơi
Thì không còn khổ, trọn đời an nhiên
Dứt tà phân biệt, hết phiền
Thân tâm thanh tịnh, tội khiên sạch lầu.

28. Phước đức trang nghiêm thân tươi mát
Tuệ sáng ngời Bồ tát tâm an
Vì đời nguyện trú tử sanh
Đâu còn chán ghét thế gian nào phiền?

29. Bồ đề năng lực vô biên
Tiêu trừ ác nghiệp tiền khiên bao đời
Lại tặng phước tận trùng khơi
So Thanh văn chúng chẳng ai sánh bì.

30. Hãy ngự trên bồ đề tuấn mã
Làm tiêu tan tất cả chán chường
Chớ lùi, hãy vững dây cương
Từ an vui đến vô vàn an vui.

31. Dục, tin, hi, xả không lời
Khiến ta lợi lạc cho người thế gian
Dục là mong thoát tai nạn
Việc làm thiếu dục không xong được nào.

32. Lực tinh tấn muốn tăng thêm mãi
Phải cố trừ giải đãi uơ hèn;
Mong cầu, hi, xả, tự tin
Tiến lên tự chủ, cần chuyên thiện hành.

33. Nguyện trừ vô số tội khiên
Vì thân ta, lẫn vô biên hữu tình
Dứt điều ác tận ngọn ngành
Phải bao đời kiếp tu hành mới xong.

34. Nhưng nếu ta chưa từng phát khởi
Một niệm trừ tội lỗi mầm tà
Khổ nản chắc sẽ đọa sa
Làm sao không khiến tim ta hãi hùng?

35. Vô biên công đức nguyên tu
Đem bao lợi ích cho ta lẫn người
Chỉ duy một đức trong đây
Cũng cần vô số kiếp dày công tu.

36. Thế mà nay ta chưa có được
Chút phần nào công đức phải tu
Một đời vô nghĩa luống qua
Lạ thay chẳng tiếc thân kia khó còn.

37. Ta chưa vì Phật hiến dâng,
Chưa bày yến tiệc mời từng chúng sinh
Chưa theo giáo lý thực hành
Chưa tặng thỏa mãn hữu tình khát khao.

38. Với người sợ, chưa bao che nỗi
Chưa mang vui sướng tới kẻ sầu
Riêng mình chắc phải khổ đau
Nhập thai, già chết, sầu ưu não nề.

39. Bao nhiêu thống khổ ê chề
Đều do tôi đã chưa hề ham tu
Thuốc hay sao lại chối từ
Khi đã biết rõ ngục tù đón đau?

40. Phật đã dạy mong cầu là gốc
Làm phát sinh bao đức tốt lành
Muốn cầu diệu pháp quang minh
Tu duy khổ quả nghiệp nhân cho tường.

41. Bao nhiêu khiếp sợ, đau thương
Xa lìa ân ái, ghét thường kẻ bên
Cầu không toại, ở không yên
Đều do ta đã gây nhân bao đời.

42. Đến đâu cũng được thanh thoi
Là do phúc trước chiêu vời quả son
Việc lành ta đã vuông tròn
Mong người thoát khổ, nỗi lòng ước ao.

43. Kẻ ác nhân mong cầu hạnh phúc
Vẫn gặp đầy nhưng nhúc khổ đau
Vì chùng khổ báo thường theo
Chân trời góc biển không đâu thoát nạn.

44a. Tu nhân tích chứa phúc lành
Hóa sinh vào đóa bạch liên thơm lừng
Trong hoa mát mẻ thanh thang
Diệu âm pháp hỷ chứa chan thân mình.

44b. Thân tâm tràn ngập quang minh
Phật quang chiếu xúc hoa liên mở ra.
Hân hoan kính lễ Di Đà
Tôi thành Con Phật trước tòa Như Lai.

45. Tạo nghiệp ác ghê thay thống khổ
Bị đọa vào những chỗ rên la
Nước đồng sôi rưới tuột da
Giữa nền sắt nóng ngã ra nát nhừ.

46. Vậy nên ta phải chuyên tu
Mong cầu thiện pháp siêng lo việc lành
Hãy đọc kinh *Kim cang tràng*
Dạy tu tự tín, thực hành điều hay.

47. Mỗi khi muốn bắt tay vào việc
Khả năng mình hãy xét trước tiên
Không kham nên bỏ ngay liền
Làm thì cho đến vẹn tuyền mới thôi.

48. Bởi vì nếu cứ thói lui
Thói quen ảnh hưởng nhiều đời vị lai
Khổ đau cứ thế nối dài
Việc lành dang dở, quả thời dở dang.

49. Với thiện hành hãy nên tự tín
Nghĩ mình ta nhất định đảm đương
Khả năng đoạn hoặc chứng chân
Trong ta có sẵn, chớ thường tự khinh.

50. Người đời khó đạt lợi mình
Xiết bao phiền não xích xiềng buộc thân
Huống là lợi kỷ lợi nhân
Nhu ta đã được phúc phần xuất gia.

51. Thế nhân vẫn cần cù việc vất
Sao ta đành ngoảnh mặt an thân
Cho rằng việc chẳng tương ưng
Siêng năng thiện sự nhớ đừng kiêu căng.

52. Với con rắn độc chết nhăn
Quạ kia lấm liệt uy phong đại bàng
Đức tin yếu kém nơi lòng
Thì suy sụp bởi sai lầm nhỏ nhoi.

53. Kẻ yếu kém bỏ rơi nỗ lực
Khó giải trừ phước đức hiếm khan
Với người cố gắng tinh chuyên
Dù bao trở ngại không phiền não chi.

54. Đúc tin tôi sẽ kiên trì
Vượt qua đọa lạc tiêu trừ ác duyên
Lỗi lầm nếu thắng lướt mình
Làm sao ra khỏi tử sinh luân hồi?
55. Phải chiến thắng não phiền tội ác
Đừng để cho tội ác thắng ta
Như lai pháp tử giống nhà
Kiên trì tự tín mới ra con nòi.
56. Những người ngã mạn hợm mình
Là không có đủ tự tin nơi lòng
Tự tin nên khỏi long đong
Như người ngã mạn khó hòng an tâm.
57. Trong ngã mạn ngoài kiêu căng
Sẽ sa đường ác gian nan lâu dài
Mất toi phúc lạc kiếp người
Làm thân nô bộc trọn đời hậm hiu.
58. Ngu si xấu xí hao gầy
Đến đâu cũng bị mọi người rẻ khinh.
Kẻ tu khổ hạnh hợm mình
Không vào trong số tự tin thiện hành.
59. Ai muốn thắng quân thù ngã mạn
Mà kiên trì tự tín trong tâm
Chính là chiến thắng vẻ vang
Chóng thành nguyện ước thế gian mong chờ.
60. Giữa rừng phiền não bao vây
Trăm ngàn nhẫn chịu không hề nóng nôn
Như sư tử giữa bầy chồn
Quyết không để giặc não phiền hại ta.
61. Kẻ lâm nạn giữ gìn đôi mắt
Giữa chợ đời dễ gặp khôn nguy
Nếu ta mất tuệ bảo trì
Ma quân phiền não chẳng hề đáng lo.
62. Thà bị thiêu đốt, chặt đầu
Còn hơn khuất phục giặc ngu não phiền
Ở nơi đâu, mọi thời gian
Thề không làm việc bất ưng vô nghi.

63. Như con trẻ trò chơi theo đuổi
Tôi cũng thề săn đuổi thiện hành
Đam mê thích thú hết mình
Không bao giờ chán, nhiệt tình hăng say.

64. Thế nhân nỗ lực cầu vui
Mà không chắc được niềm vui mong cầu
Lợi tha mang lại an vui
Nếu không làm, chẳng có vui được nào.

65. Người đời không chán ham năm dục
Như ong tham hút mật đầu gươm
Dẫn sanh an lạc niết bàn
Thiện hành công đức đáng ham gấp mười.

66. Để viên thành phước cao thâm
Hãy siêng hành thiện với niềm hân hoan
Như voi lao xuống đầm sen
Giữa trưa nóng bức ngâm mình, khoái thay.

67. Khi thân tâm đã mệt nhoài,
Thì nên dưỡng sức, tạm thời xả buông
Việc gì khi đã làm xong
Cũng nên xả để tính sang việc ngoài.

68. Như chiến sĩ sa trường lão luyện
Phản công ngay đường kiếm kẻ thù
Trước gươm nhọn của si ngu
Khéo nên kèm chế giặc thù vô minh.

69. Khi đánh nhau lỡ làm rơi kiếm
Vội vàng ta sẽ lượm nhặt lên
Mất đi chính niệm hiện tiền
Sợ sa hỏa ngục nên liền chính tri.

70. Độc khi đã thấm vào thân
Do tuần hoàn máu, sát nhanh thân này
Độc phiền não cũng như đây
Làm cho tội ác lấp đầy bản tâm.

71-72. Hãy gìn giữ bản tâm chuyên chú
Nhu bung đầu bị cổ kè gươm
Hoặc như rắn độc bên hông
Xua tan biếng nhác bốc đồng nổi lên.

73-74. Mỗi khi lỡ phạm lỗi lầm
Hãy nên tự trách, thể không bao giờ
Mọi thời chính niệm siêng tu
Mong thành đạo nghiệp, minh sư phải tâm.

75-76. Muốn năng lực để làm thiện sự
Không buông lung lời dạy nhớ ghi
Nhu bông theo gió nhẹ bay
Tâm vui mọi việc khéo hay viên thành.

Chương Tám - THIÊN ĐỊNH

1. Sau khi tinh tấn khởi công,
Kể là thiên định dốc lòng chuyên tu
Tâm mà tán loạn lo âu
Dễ sa nanh vút não sâu vô minh.

2. Tâm tán loạn do gần thân tộc
Cùng đắm mê thế tục phồn vinh
Nên cần xa lánh tài danh
Ở nơi vắng vẻ, quyết tình viễn ly.

3. Tu là danh viễn lợi ly
Bà con xem tợ áng mây ngang trời
Thực hành thiền quán không lời
Tuân theo kinh giáo như lời dạy răn.

4. Tuệ luôn phải theo liền tịnh chỉ
Mới dẹp tan não loạn mê si
Trước tiên *tịnh chỉ* tu trì
Do lia tham dục, *định* thì dễ an.

5. Bản thân vốn đã vô thường
Mẹ cha dường thể lá vàng thu rơi
Tái sinh đến cả ngàn đời
Cũng không gặp lại những người yêu thương.

6. Chưa gặp họ, đương nhiên sầu khổ
Do nào phiền nên khó định tâm
Gặp rồi cũng phải ly tan
Rốt cùng đau khổ lai hoàn khổ đau.

7. Hữu tình thực chất gì đâu
Mến yêu ngang trái thêm rầu lòng ta
Đã mong giải thoát ta bà
Sao không dứt khoát lia xa thân bằng?

8. Đòi vô nghĩa theo thương với nhớ
Những bà con như lá thu bay
Vô thường quyến thuộc nào hay
Phá tan cơ hội chứng ngay chân thường.

9. Hành vi như vậy ngu phàm
Khiến ta chắc đọa vào trong tam đồ
Đã ly gia, hướng đường tu
Sao còn thân cận phàm phu mê lầm?

10. Vừa phút trước bạn thân bè thiết
Đã giây sau hóa địch hóa cừu
Vui chơi cũng chuốc oán thù
Không sao khiến kẻ phàm phu vừa lòng.

11. Nếu mình thành thực khuyên can
Chẳng nghe thì chớ, nổi sân, xúi càn.
Mình không theo, họ nổi sân
Sa vào ác đạo biết chừng nào ra?

12. Đối với kẻ hơn ta, ganh ghét
Với đồng hàng, không ngớt tranh đua
Kiêu căng với kẻ kém thua
Trái tai nổi giận, phàm phu khó gần.

13. Bạn bầu với kẻ ngu phàm
Lại thêm cái lỗi luận đàm linh tinh
Chê người khác, tự khen mình
Cùng bao nhiêu thói chẳng hiền thiện chi.

14. Người chẳng lợi ích gì ta cả
Ta cũng không có lợi cho người
Thân gần chỉ hại mà thôi
Vậy nên xa lánh những người phàm ngu.

15. Gặp thì vui vẻ đón chào
Không thân mật quá, xã giao vừa chừng
Hãy theo cách của chính nhân
Lạnh lùng như nước trắng rằm đêm thu.

16. Như ong hút mật hoa nào khác
Khi ra ngoài vì pháp hóa duyên
Xong xuôi việc hãy tịch nhiên
Như vầng trăng mới ghé hiên nhà người.

17. Kẻ nào ôm thói ta đây
Nhiều tiền lắm của mọi người nể nang
Thì khi chết đến kinh hoàng
Sợ sa ác đạo, khó toàn an vui.

18. Vậy này ngu ý ta ơi
Sao còn tham luyện cuộc đời lợi danh?
Ham danh vương lụy trần gian
Chuồn thêm thống khổ muôn vàn mai sau.

19. Bạc trí chẳng màng đâu danh lợi
Rõ ham danh rước lấy đắng cay
Kiếp sau nẻo ác đọa đày
Lợi danh bản chất mây bay cuối trời.

20. Dù cho bạc chảy tiền rơi
Tiếng tăm lừng lẫy dưới trời trần gian
Những danh cùng lợi đa đoan
Chẳng làm toại ý, ta càng khổ tâm.

21. Lời ca tụng đáng ham chi lắm
Khi có người hủy báng coi khinh
Chê bai đâu đáng bực mình
Vì tôi cũng có người khen ấy mà.

22. Chúng sinh trăm tính trăm nhà
Ngay chừ Phật cũng khó mà làm vui
Huống chi hèn mọn như tôi
Vậy nên xả mối lo người chê khen.

23. Bần cùng bị miệt khinh hết chỗ
Giàu chuốc thêm tật đố ghét ganh
Thói kia đâu phải lương bằng
Bạn bầu với chúng bình an nỗi gì?

24. Phật từng dạy, kẻ ngu si
Nếu không được lợi, sâu bi nát lòng
Vậy nên chớ bạn bầu cùng
Chỉ thêm bất ổn, nhọc công sức mình.

25. Làm bạn với cây rừng, chim chóc
Chẳng làm ta long óc inh tai
Tâm luôn an lạc hòa hài
Đến bao giờ được ở nơi núi rừng?

26. Bao giờ được ở động hang
Gốc cây tĩnh mịch, chùa hoang vắng người?
Nguyện nay cắt đứt duyên đời
Không còn tham luyến trần ai thân bằng.

27. Bao giờ mới được dời thân
Đến nơi khoáng đạt thiên nhiên u nhàn
Không tham chỗ tạm dừng chân
Tự do mặc ý dưỡng thần, khoái sao.

28. Bao giờ được chẳng lo cùng sợ
Ở rừng sâu chỉ có trời trăng
Vật hèn trộm chẳng ghé trông
Độc cư thậm chí chẳng màng che thân?

29. Bao giờ đến được thi lâm
Nhìn xương thây chết sinh tâm chán lia
Thân ta và bộ xương kia
Đồng là những thứ đi về hư vô.

30. Thân này sẽ rời ra vữa nát
Mùi hôi xông thú giật mình kinh
Sói chồn cũng chẳng thèm tranh
Đấy là chung cục biến thiên thân này.

31. Sống thì xương thịt liền ngay
Chết bèn phân tán chỗ này chỗ kia
Tâm thân này đã chia lia
Huống chi thân tộc bạn bè gần xa?

32. Khi sinh cũng chỉ mình ta
Chết đi cũng một thân ta độc hành
Ai san sẻ được với mình
Mà đeo quyền thuộc linh tinh ích gì?

33. Như lữ khách đường dài không đấm
Chỗ dừng chân nghỉ tạm qua đêm
Ai người muốn dứt tử sinh
Chẳng nên ái luyến gia đình bà con.
34. Chờ khi quyền thuộc lương bằng
Theo sau khóc lóc còn mong nỗi gì
Thân này đã hóa tử thi
Mới vào núi ở thì e muộn màng.
35. Một mình độc trú sơn lâm
Lánh xa kẻ oán người thân chẳng kẻ
Tự xem đã chết thân này
Thì khi chết thật, còn ai khóc mình?
36. Trong rừng vắng, bốn bề tĩnh mịch
Kẻ hại cùng thương tiếc đều không
Dễ dàng an trú định tâm
An nhiên trút bỏ tấm thân bọt bèo.
37. Ai người khổ hạnh học theo
Độc cư rừng núi, ít điều phiền lo
Thiên nhiên cảnh đẹp xinh sao
Lặng yên tư tưởng lao xao rộn ràng.
38. Niệm thế tục đã ngưng bỏ hết
Thì ta nên chuyên nhất tâm mình
Đi vào tịnh chỉ tinh minh
Phá trừ mê muội dứt phiền não kia.
39. Đời này cùng kiếp tương lai
Dục tham mang đến họa tai khôn lường
Một đời bắt trời sát sanh
Kiếp sau địa ngục súc sinh sa vào.
40. Trước mặt những ông tơ bà mối
Sao không hề sợ tội đa mang?
Khẩn cầu cho được một nàng
Mặc bao dị nghị tiếng tăm không cần.
41. Dù nguy hiểm, cứ lần khôn
Gia tài khánh kiệt bất cần, kệ thầy
Miễn là gái đẹp vào tay
Tiêu diêu khoái lạc sánh tày tiên ông.

42. Trừ bộ xương, có gì nơi ấy?
Chỉ vì đam mê gái đằm ngu
Không còn tự chủ thân ta
Niết bàn thanh tịnh lánh xa, không màng.

43a. Lúc đầu, gái phải gan dạ lắm
Mới thò đầu để ngắm nhìn ta
Vén khăn che mặt nàng ra
Thì nàng cúi mặt thẹn thua ngó lơ.

43b. Trước khi thân thể ra ma
Mặt nàng vẫn cứ phát phơ sau màn
Dù ai nhìn ngắm hay không
(Cũng như lúc chết lựa hồng đắp lên.)

44. Cái dung nhan người từng mê đắm
Giữa rừng cây lặng ngắm mây trôi
Quạ tha khăn phủ mắt rồi
Sao người thấy mặt, rùng rờ tránh xa?

45. Xưa ai lén ngó mặt kia
Tận tình bảo vệ cũng vì ghen tuông
Sao nay trước lũ quạ chồn
Người không tranh thủ giữ luôn cho mình?

46. Đã trông thấy thịt sinh, vữa nát
Chim thú đang giành giật nhau ăn
Sao còn khó nhọc điểm trang
Vật kia vốn dĩ món ăn quạ chồn?

47. Bộ xương trắng gây kinh hồn
Khi nằm bất động không còn máu me
Vậy sao người chẳng gớm ghê
Nữ nhân linh hoạt như cây đứng ngòi?

48. Người tham thân ấy hỏi mặc áo
Sao nay không còn áo không ham?
Nếu cây chết đã không màng
Thì sao cây sống yêu thương hết mình?

49. Phân và nước bọt phát sinh
Từ nơi những thức uống ăn ngon lành
Tại sao có thứ rẻ khinh
Thứ thì quý chuộng, chẳng bình đẳng chi?

50. Gói bông tơ sạch và êm ái
Không đủ làm khoái kẻ đa dâm
Ưa mùi hương của nữ nhân
Hóa ra hôn ám, hôn thần đảo điên.

51. Kẻ ham dâm dục bảo rằng
Gói tuy mềm mại chẳng thành uyên ương
Lại còn vì gói nổi sân
Vật mình vứt gói chẳng cần nữa chi.

52. Nếu người bảo: của dơ không muốn
Vậy có sao ham muốn bộ xương
Đang còn dính với thịt gân
Nơi người phụ nữ người tăng áp yêu?

53. Ngày nào cũng trải bấy nhiêu
Những kinh nghiệm của khá nhiều ướ dơ
Nơi thân thể của chính ta
Sao còn tham hưởng túi da của người?

54. Nếu người bảo chỉ ưa ve vuốt
Thịt da mềm nảo nuốt nữ nhân
Vậy sao không khoái tấm thân
Khi thành bất động, thức thần lìa xa?

55. Vậy nên tâm thức nàng ta
Mới là đối tượng để mà đắm mê
Nhưng tâm không thể vuốt ve
Ôm chi một khối chẳng hề tương can?

56. Cũng không lạ khi người chẳng rõ
Thân mọi người cái ổ ướ dơ
Không hay dơ ướ thân ta
Mới là kỳ lạ, mù lòa lắm thay.

57. Này tâm tham những thói thân
Sao không tham đóa liên đài tinh khôi?
Vùng triều dương chiếu hoa khai
Lại đi tham một túi đầy nhiễm ô.

58-59. Người không muốn sờ vào đất ướ
Sao mong sờ thân thể nhuốc nhơ
Sinh từ tinh huyết thói tha
Chỗ mà thân ấy xuất ra cũng hèn.

60-61. Con dòi bọ giữa đống phân
Khiến người ghê tởm, sao ham thân người
Một nơi bất tịnh đầy đầy
Do tham, thân của mình người đều ưa.

62. Những thực phẩm rau dưa khoai củ
Cơ thể này thâm thấu bài ra
Làm cho đại địa thối tha
Rõ ràng thân ấy bản dơ quá nhiều.

63-64. Thân bất tịnh là điều rõ rệt
Còn nghi nên quan sát thân ma
Hoặc xem thân bị xẻ cưa
Để trừ tham đắm thân ta thân người.

65. Mùi hương thoảng đến mũi người
Là hương của nước hoa người kia mang
Chứ đâu có phải thể thân
Mà người tham đắm, cho rằng nó thơm.

66. Nếu cái thân vốn thường hôi hám
Tốt hơn là đừng bám theo thân
Sao còn bôi trát hoa hương
Đối mình gạt chúng, thế gian lắm điều.

67. Nếu thơm là của nước hoa
Thì thân thể ấy toát ra mùi gì?
Mùi hương khác với thân kia
Sao ham thân thể chỉ vì thơm tho?

68. Cũng thân ấy không do trang sức
Tóc móng dài chẳng cắt, miệng hôi
Sẽ làm khiếp đảm bao người
Có gì đáng để tâm người tham nào?

69. Dục tình gươm giáo hại tai
Không cho cùn nhụt, lại mài bén thêm
Cái phùng mê muội đảo điên
Đầy trong thiên hạ, đáng phiền lắm thay.

70. Chỉ một nắm xương ngoài nghĩa địa
Đủ khiến người thâm thía vô thường
Sao người có thể hân hoan
Thấy xương di động lan tràn thành đô?

71. Cái thân phụ nữ uế dơ
Làm cho tan nát cơ đồ nam nhi
Chạy theo cát bụi đời ni
Kiếp sau còn đọa âm ty héo mòn.

72. Tuổi ấu thơ chưa kham kiếm bạc
Lớn tiền đâu rước được cô nàng?
Đến khi cơ nghiệp vững vàng
Cái già ập đến còn toan nổi gì?

73. Kẻ nghèo lao động mệt dừ
Đề mong có được đồng dư hưởng nhàn
Khổ thay tình lực tiêu tan
Đêm về như tử thi lặn ngủ dài.

74. Lại có kẻ trang đài lữ thứ
Vì mưu sinh chồng vợ rẽ chia
Trải bao cay đắng ê chề
Mấy năm hò dể đi về gặp nhau?

75. Có người ham lợi bán thân
Tha phương cầu thực gió trăng mấy mùa
Tiền chưa có được đồng dư
Thân kia gió nghiệp đẩy đưa sa đà.

76. Lại có kẻ đi ra làm mướn
Thân tôi đòi chẳng được tự do
Cửa nhà sa sút đơn cô
Vợ lâm bồn giữa mả mồ đồng hoang.

77. Phàm phu tham dục trối trăn
Tự lừa dối bảo: nuôi thân kiếm tiền
Làm bao nghề nghiệp đảo điên
Hoặc đăng cửa lính, sa trường bỏ thầy.

78. Vì tham dục có người tự sát
Bị giáo dài xuyên suốt ruột gan
Hoặc là đoán kiếm sát thương
Hoặc con hỏa hoạn thiêu thân cháy nhà.

79. Tham tiền trải lấm khổ đau
Làm ra, cất giữ, âu sâu tài hao
Vì tiền tâm lực tiêu ma
Biết bao giờ mới thoát ra khổ này?

80. Tham dục khổ nã nhiều, vui ít
Chẳng khác nào con vật kéo xe
Ruột sa nước mắt đầm đìa
Chỉ mong ngậm cỏ đỡ khi đói lòng.

81. Lợi nhỏ này súc sanh dễ được
Chứ con người chật vật hết hơi
Bôn ba góc biển chân trời
Tiếc thay hủy hoại thân người hiếm khan.

82. Sắc tài rồi cũng tiêu tan
Đam mê khiến đọa muôn vàn khổ đau
Vui giây lát, khổ dài lâu
Súc sinh quý đỏi về sau đọa đày.

83. Kham nhẫn một phần ngàn khổ ấy
Để tu hành cũng thấy vinh quang
Dục tham luống chịu nhọc nhằn
Qua vô lượng kiếp chẳng mang lại gì.

84. Lấy đau khổ để mà suy
Mới hay tham dục lắm bề tai ương
Địch thù, binh lửa không bằng
Hố sâu, độc dược chẳng nhằm nhò chi.

85. Vậy nên hãy chán chê thanh sắc
Vui núi rừng, tranh chấp lánh xa
Thân tâm chấm dứt bôn ba
Thì còn đâu nữa bi ca khổ sầu.

86. Dưới trăng vắng vạc đêm thâu
Hương rừng phảng phất gió đầu thu êm
Vui thay ần sĩ tâm thiền
Từ bi lan khắp hữu tình khổ đau.

87. Dưới gốc cây hoặc ngôi nhà trống
Hoặc ở nơi hang động cô liêu
Tung tăng mặc ý tiêu diêu
Chẳng còn sở hữu nên nhiều tự do.

88. Lìa tham ái, chẳng âu lo
Còn đâu vướng bận trâu bò ngựa xe
Vương hầu khanh tướng thua xa
Thú vui ần sĩ rừng già đạm thanh.

89. Sau thiên quán hại tai năm dục
Và quán về công đức yểm ly
Đến phân tu quán bồ đề
Dứt tâm phân biệt người, ta rạch rời.

90. Trước tiên nên quán ta, người
Giống nhau ở chỗ tìm vui tránh phiền
Nên cần thương cả chúng sinh
Cũng như thương bản thân mình thế thôi.

91. Thân thể dù chân tay đủ thứ
Giữ chân tay đồng nghĩa lo thân
Khổ vui khác mỗi cá nhân
Tìm vui tránh khổ vẫn hằng giống nhau.

92. Khổ mà ta chịu nơi thân
Không gây tổn hại đến thân của người
Nhưng vì xem khổ là tôi
Khó kham bởi ngã chấp nơi tâm mình.

93. Khổ người chẳng liên can bản ngã
Nhưng lắng nghe tận đáy tim ta
Thì ta sẽ thấy xót xa
Như mình đau khổ, khó mà nhẫn kham.

94. Khổ đau người, hãy xua tan
Và đem an lạc muôn vàn chúng sinh
Ai ai cũng vốn như mình
Ưu vui ghét khổ hữu tình thói chung.

95-96. Ta lẫn người đều mong vui sướng
Sướng vui sao muốn hưởng riêng mình
Có ai muốn khổ vào thân?
Sao ta chỉ tự che thân thoát nạn?

97. Nếu người bảo : "Chẳng tương quan
Khổ nơi người khác không quàng đến tôi."
Vậy thì nỗi khổ tương lai
Can chi hiện tại, mà người phải phòng?

98. Nếu vì "khi chết mang thân khác
Thân tái sinh cũng khác thân này
Sẵn sàng chấp nhận tương lai."
Ấy là tà kiến hại tai khôn lường.

99. Bảo "ai khổ tự lo thân
Tôi không phải nó, đâu cần chở che? "
Vậy thì chân chẳng phải tay
Đáng ra tay chở chở che chân mình.
100. Nếu người bảo "Quả tình phi lý
Chỉ do tôi nắm lấy bản thân."
Vậy đừng chấp tự, tha thân
Đấy là tà kiến phải cần bỏ đi.
101. Chỉ do tương tục thời gian
Và năm uẩn kết hợp thành cái thân
Thật không có tự, tha nhân
Thì ai trừ diệt khổ nản cho ai?
102. "Nếu kỳ thực không người chịu khổ
Thì ta, người nào có khác nhau? "
Nhưng đà thấy có khổ đau
Quyết trừ diệt, chớ mè nheo ta người.
103. Đừng nói "Chẳng cần chi diệt khổ
Cho mọi người, vì có thực đâu? "
Vậy thì khi bạn khổ đau
Cũng nên thầy kệ như bao hữu tình.
104. "Vì sao nỗ lực phát sinh
Cái tâm bi mẫn khiến mình khổ thêm? "
Thực khi thương khổ chúng sinh
Thì không còn có sầu riêng chút nào.
105. Kẻ có lòng vị tha quảng đại
Thì sẽ vì tự lợi lợi tha
Rước phiền đến bản thân ta
Để trừ thống khổ hằng sa hữu tình.
106. Trong *Tam ma địa vương kinh*
Nói về Bồ tát hi sinh cứu người
Biết vua mưu hại cho ngài
Vẫn cam chịu để vạ người sống an.
107. Quán bình đẳng, ai chuyên pháp đó
Sẽ ham trừ thống khổ thế gian
Như thiên nga xuống đầm sen
A tì địa ngục hân hoan bước vào.

108. Hiền nhân vui sướng rạo rào
Khi sinh chúng hết khổ đau, thoát nản.
Niềm vui như thể đại dương
Không còn đâu những tính toán riêng mình.

109. Hãy mưu lợi ích tha nhân
Mà không tự đắc kiêu căng chút nào
Không chờ quả tốt mai sau
Vui làm thiện nghiệp chẳng cầu lợi danh.

110. Như ta tự giữ mình, tránh khổ
Dù chỉ là đau khổ linh tinh
Ta nên che chở hữu tình
Yêu người như thể yêu mình, không hai.

111-112. Giọt tinh huyết chẳng phải ta
Nhưng ta quen thói chấp "ta, thân này."
Thân ta hoán vị thân người
Cũng thành không khó, nếu dòi thói quen.

113. Tự thương thân gặp nhiều tai họa
Thương thân người phúc hóa hăng sa
Hãy nên tu tập vị tha
Diệt trừ ngã chấp mới là an vui.

114. Tay chân đồng một thân thôi
Một phần đau đớn, cả người bất an
Cuộc đời như một thể thân
Hữu tình cũng tự tay chân ấy mà.

115. Thân này vốn không ta, vô ngã
Ta lại quen nhìn nó của ta
Sao không xem kẻ khác kia
Cũng dường như thể đây là thân tôi?

116. Hãy lo lợi ích muôn người
Như lo chính bản thân tôi sống còn
Ai cần đền đáp, kiêu căng
Khi nuôi dưỡng chính thể thân của mình?

117. Một lời nặng khiến mình khó nhẫn
Những đớn đau cần thận tránh xa
Như ta thương bản thân ta
Hãy đem tâm ấy trải ra muôn người.

118. Đại bi cứu hộ muôn loài
Quan âm bồ tát thương hoài chúng sinh
Gia trì thánh hiệu thiêng linh
Trừ bao khiếp sợ hữu tình trầm luân.
119. Dù thấy khó xin đừng thối chí
Mọi việc đều hóa dễ do quen
Có người ta sợ nghe tên
Nhưng khi kề cận trở nên bạn hiền.
120. Kẻ nào muốn tự cứu mình
Và bao kẻ khác khỏi vảnh khổ đau
Tập quen tha, tự đổi trao
Ấy là bí quyết đi vào Vô sanh.
121. Chỉ vì tham đắm tự thân
Mà sinh ra đủ muôn ngàn sợ run
Nguồn lo ấy chính bản thân
Đáng nên giận nó, cừu nhân đâu bằng.
122. Vì bản ngã trăm mưu ngàn kế
Trị đỏi gây lăm kẻ sát sinh
Thú chim không chốn ẩn mình
Lại thêm trộm cướp, nấp rình đường quan.
123. Kẻ vì lợi lộc danh xưng
Hại cha giết mẹ lương tâm không còn
Trộm Tam bảo vật bán luôn
Gieo nhân địa ngục muôn vảnh khổ đau.
124. Kẻ thông minh ai nào thiên cận
Bảo hộ và cung dưỡng tấm thân
Chỉ nên xem nó cừu nhân
Để đưa ta đến mười tầng âm ty.
125. *Nếu cho hết, tôi còn gì*
Đây là cửa quý, lối suy nghĩ này.
Đường đi lên cõi lành thay
Là tâm nghĩ tưởng *của này để cho.*
126. Ai vì bản thân ta, hại chúng
Sẽ sa vào rẻ rúng khổ đau

Vì người chuốc lấy thương đau
Thì bao nhiêu việc cũng mau viên thành.

127. Muốn mình ở tuốt trên cao
Sẽ rơi vào chốn vực sâu thấp hèn
Hạ mình nâng kẻ khác lên
Thì sinh đến cõi nhân thiên tốt lành.

128. Sai người phục dịch cho mình
Mai sau chịu cảnh rẻ khinh tôi đòi
Hậu người để bạc phần tôi
Sẽ thành vương tước sống đời cao sang.

129. Bao nhiêu hạnh phúc trần gian
Ấy do xả kỷ lợi nhân mà thành
Bao nhiêu thống khổ lênh đênh
Đều do ích kỷ, mong mình sướng thôi.

130. Cần chi nói lảm lời, quá rõ
Kẻ phàm ngu chỉ biết có ta
Đấng Mâu ni lợi muôn nhà
Xem hai nẻo ấy khác xa muôn trùng.

131. Nếu không gác hạnh phúc mình
Đề lo quần chúng, khó thành tu nhân
Ngôi cao chánh giác vô phân
Ở trong sinh tử cũng không an nào.

132. Tạm gác chuyện đời sau để đó
Riêng đời này chịu khó có công
Không vì kẻ khác hết lòng
Thì sao thành tựu ước mong riêng mình?

133. Lợi tha được phúc cho mình
Không làm như thế ắt mình kém vui
Hại người chuốc lảm khổ xui
Kẻ ngu chắc phải làm mỗi nạn tai.

134. Bao nhiêu tai họa ở đời
Hãi hùng khôn khổ đêm dài bất an
Đều do chấp ngã thương thân
Ác ma ăn hại, ta cần để chi?

135. Khi ma ngã chấp chưa trừ
Thì ta vẫn khổ đau như thuở nào
Chưa quẳng bó lửa trên tay
Đừng hòng nó chẳng cháy lây thân mình.

136. Hãy đình chỉ ác hành tự hại
Với hữu tình mang lại an vui
Thương người như thể thân tôi
Thì kho hạnh phúc trên đời chứa chan.

137. Với tâm nên tự nhủ rằng
Từ đây ta thuộc của toàn chúng sinh
Chuyên mưu lợi ích hữu tình
Ngoài ra việc đó không nên nghĩ gì.

138. Mắt này với tứ chi thân thể
Từ nay không dùng để lợi riêng
Không làm tổn hại chúng sinh
Bằng thân kia đã hiến mình lợi tha.

139. Thân tài sản thấy mang ra
Để làm lợi lạc muôn nhà xung quanh
Luôn luôn tôn trọng hữu tình
Giúp ta mau chóng viên thành quả tu.

140. Cách thiên quán như sau hoán đổi
Địa vị tôi đổi với ba người
Thấp, bằng, cao quý hơn tôi
Quán ba tâm trạng ba người nói trên.

141. Trước là tâm trạng ghét ghen
Của người tự thấy thấp hèn hơn tôi:
"Bao nhiêu hạnh phúc trên đời
Đều quy thân nó, còn tôi không gì.

142. "Ta lao động mệt dừ, vất vả
Kia an nhàn thư thả tẩm thân
Kia thì danh dự vẻ vang
Ta thì khốn đốn thân tàn danh hư.

143. "So vài kẻ, nó còn thua
Và ta cũng trội hơn xa lắm người
Ta đây đâu phải bắt tài
Đương nhiên ta cũng có vài điểm son.

144. "Sở dĩ ta không tròn giới, kiến
Áy đều do phiền muộn xui nên
Đáng y ra mặt bạn hiền
Giúp ta tiến thủ, không phiền khó khăn.
145. "Kẻ kia chẳng giúp ta cùng
Lại còn khi dễ, ôi lòng xấu xa
Y dù có lắm tài ba
Cũng đâu ích lợi cho ta chút gì?
146. "Y không xót kẻ ngu si
Kẹt nơi cửa ngục a tỳ góm ghê
Chỉ ra ngoài để tự khoe
Muốn tranh thắng với ai kia trí hiền."
147. Đây tâm lý kẻ ngang hàng:
"Kia là người kẻ ngang bằng như tôi
Tôi cần vượt nó xa vời
Về danh, tài lợi tay đôi tranh hùng.
148. "Ta sẽ tự tuyên dương công đức
Khiến danh mình vang khắp gần xa
Và chìm công trạng kẻ kia
Không ai được biết chút gì may may.
149. "Lỗi lầm ta hãy nên giấu kỹ
Để mọi người kiêng nể ta hơn
Chỉ riêng ta được cúng dường
Không cho kẻ ấy được phần lợi danh.
150. "Mong sao y gặp tai nạn
Bôn ba lưu lạc chẳng phần yên vui
Bị người trào lộng chê bai
Bị người quở trách, mới hài lòng ta."
151. Cuối cùng kẻ hơn ta lại nghĩ:
"Dung mạo ta, tài trí, giàu sang
Kẻ kia sao dám tranh hơn?
Rõ điên thực, tự tìm tranh với rỗng.
152. "Khi nghe đại chúng đồng thanh
Ngợi ca công đức của mình ta đây
Thì ta sung sướng ngất ngây
Lông mao dựng đứng, nổi gai khắp người.

153. "Ta sẽ đoạt của y tài sản
Nếu y làm thuê mượn cho ta
Chỉ bao vừa đủ ấm no
Còn dư chiếm hết, khỏi lo y giàu.

154. "Phải làm y mãi lo âu
Mất ăn mất ngủ, khổ sâu liên miên."
Chính do chấp ngã hại mình
Ở trong sinh tử chịu nghìn đón đau.

155. Hối tâm, vì muốn lợi riêng
Trải vô số kiếp lưu linh nhọc nhằn
Nhưng sao thống khổ càng tăng
Đều do ngã ái người hằng chưa buông.

156. Nay đổi lại nên vâng lời Phật
Tận tâm làm lợi lạc quần sanh
Như lai luôn nói lời chân
Vâng theo giáo lý trăm phần yên vui.

157. Nếu người từ trước đến nay
Luôn hành như thế, đâu hay khổ hoài?
Dù chưa chứng Phật Như lai
Cũng không đến nỗi lạc loài trầm luân.

158. Từ tình chất của mẹ cha
Sao người có thể chấp là thân tôi
Vậy thì với kẻ khác người
Cũng nên cho chính thân tôi thể đồng.

159-160. Thử xem hoán đổi thực không
Của mình lấy hết biểu không cho người
Sẽ san lợi lộc an vui
Quan tâm mọi kẻ, hết người ghét ganh.

161. Ta nên bỏ hạnh phúc mình
Chịu thay thống khổ, thường hành lợi tha
Xem từng tâm niệm của ta
Xét tìm lầm lỗi để mà sửa sai.

162-163. Tội kẻ khác ta hay nhận thế
Lỗi nhỏ mình không thể bỏ qua
Tán dương tiếng tốt người ta
Đức mình ẩn giấu, khó mà ai hay.

164. TỰ thân nhiều lỗi xưa nay
Công lao chẳng đủ cho người ngợi khen
Vậy nên giữ phận thấp hèn
Luôn hầu hạ chúng tợ tên nô tỳ.

165. Bởi trước đây tôi thường ích kỷ
Làm việc gì cũng hại chúng nhân
Nên nay vì muốn ăn năn
Tôi nguyện lãnh hết khó khăn cho người.

166. Khi tu hoán vị mình người
Chớ nên lộ vẻ ta đây, ngoan cường
Như dẫu mới đến nhà chồng
Hành vi nhút nhát, nói năng rụt rè.

167. Hạnh lợi tha kiên trì chớ xả
Luôn giữ gìn tất cả chúng sinh
Chế tâm tham dục hiện hành
Nếu quên giữ giới, tự mình răn tâm:

168. "Hỡi này tâm ý ta ơi
Đã nghe giáo giới, cứ lời tu hành
Thì bao tội lỗi, coi chừng
Chỉ do người chịu chớ đừng trách ai.

169. "Từ trước ta bị người không chế
Trở thành người ích kỷ kiêu căng
Hại kia thấy đã rõ ràng
Ta nay quyết đập tan tành thói hư.

170. "Từ nay tất cả tâm tư
Từ ích kỷ đến lợi tha chuyển thành
Vậy người hãy rán tuân hành
Quên thân thể, với chúng sanh hết lòng.

171. "Nếu ta đã buông lung lơ đãnh
Chưa đem người phụng hiến hữu tình
Thì người, tâm ý tinh ranh
Chắc đem ta bán mười thành âm ty.

172. "Trải qua vô số kiếp kỳ
Ta luôn điêu đứng cũng vì tâm đây
Chỉ lo ích kỷ riêng tây
Nay ta quyết dẹp họa tai khôn lường.

173. "Nếu người còn tự tiếc thân
Chớ nên chấp ngã, lằn khân lo mình
Nhớ luôn thương giúp hữu tình
Ấy là người tự thương mình đấy thôi.
174. "Đã da thối người càng che chở
Càng nâng niu phục vụ tấm thân
Thì càng khiến nó trầm luân
Đọa vào thống khổ muôn phần đáng thương.
175. Dục tham vẫn cứ leo thang
Trong khi thân thể ngày càng suy vi
Làm sao thỏa mãn tham kia
Chủ toàn cõi đất cũng chưa thỏa lòng?
176. Theo tham dục bao giờ mới mãn
Chỉ chước thêm thất vọng nào nề
Nhưng người không ước mong chi
Thì bao hạnh phúc tràn trề như mưa.
177. Hưởng nhiều tăng sự tham thân
Chớ nên cho túi da thân đủ đầy
Vật ưa thích cũng không ôm
Tâm mà được thế, quý hơn kho tàng.
178. Thân bất tịnh đáng nên kinh hãi
Duy chỉ là một khối vô tri
Do tâm thúc giục chuyên đi
Chết ra tro bụi, chấp gì "thân tôi"?
179. Dù còn sống hoặc ra ma
Cái thân chỉ một túi da vô tình
Sao si chấp nó là mình
Sao không xả hết hợm mình kiêu căng?
180. Do phụng thị tấm thân túi thịt
Chịu vô vàn bao xiết khổ đau
Cần chi tức giận, tham cầu
Khi thân ấy chẳng khác nào khúc cây?
181. Dù ta tận lực chớ che
Hay là phó mặc chim tha thú vô
Thân kia có giận, vui đâu
Sao ta vì nó chước vào tham sân?

182. Khen thân nào khiến thân mừng
Chê thân nó cũng chẳng từng giận chi
Cái thân vô giác vô tri
Cần chi lao nhọc chỉ vì nó thôi?

183. "Ai ưa thích cái thân này
Chính là bạn tốt khiến tôi yêu vì."
Mọi người vẫn ái tỵ thân
Sao người tất cả không từng mến ưa?

184. Hãy quên mình, sống cho đại chúng
Lìa tham thân, phụng thị muôn người
Thân này có lắm họa tai
Nhưng là lợi khí nếu hay giúp đời.

185. Lối hành xử của kẻ ngu
Từ nay chán bỏ, chỉ theo trí hiền.
Đẹp tan giải đãi thù miên
Tuân theo Giáo huấn cần chuyên tu trì.

186. Như Con Phật, đáng từ bi
Tôi nguyên hoàn tất những gì phải lo
Nếu không tinh tấn chuyên tu
Bao giờ ra khỏi ngục tù khổ đau?

187. Muốn trừ chướng ngại cho tu tập
Phải tránh xa nẻo ác đường tà
Thường theo chính đạo Thích ca
Chuyên tâm tu học pháp Tam ma đề.

Chương Chín - TRÍ TUỆ

[Suốt chương này, những câu "trong ngoặc kép" là luận điệu của những học thuyết trong và ngoài Phật giáo phân bác hoặc chất vấn Trung quán; tiếp theo là trả lời của luận chủ theo lập trường Trung quán. Xem phần dịch văn xuôi để rõ chi tiết.]

1. Bao điều Phật dạy kể trên
Cốt làm trí tuệ phát sinh nơi lòng
Muốn ra khỏi biển trầm luân
Cần sinh tuệ giác Tính không sáng ngời.

2. Lẽ phải đời gọi là tục đế
Thắng nghĩa là chân lý siêu phàm
Không do phân biệt nơi tâm
Còn phân biệt, vẫn trong vòng trầm luân.

3. Thế gian những kẻ ngu phàm
Có quan điểm khác với hàng thiền gia
Những gì tục đế nói ra
Bị hành giả pháỉ Du già bác ngay.

4a. Thiền gia cũng khác nhau tuệ lực
Càng lên cao thấy bực dưới sai
Như màn ảo thuật hiển bày
Thế tình như huyễn với người tu tâm.

4b. Nếu ai hỏi vị ấy rằng
"Đã như huyễn hóa thì cần tu chi?"
Muốn thành Phật quả chân như
Nên dùng huyễn pháp đi tu ấy mà.

5. Việc gì cũng xem là có thật
Người thế gian phân biệt linh tinh
Thiền gia xem tợ huyễn hình
Đây là đầu mối luận tranh hai nhà.

6. Cảnh gì hiện trước mắt ta
Làm nên tục đế, gọi là giả danh
Chỉ do điên đảo mà thành
Như dơ bảo sạch, không nên tin vào.

7a. Muốn dẫn đạo cho người thế tục
Phật dạy rằng các pháp vô thường
Thật thì các pháp vốn không
Có đâu để diệt trong từng sát na?

7b. Vậy nên hiểu vô thường tục đế
Không phải là thắng nghĩa sâu xa.
"Nói tồn tại chỉ sát na
Phải chăng cũng trái tục gia lối nhìn?"

8a. Không lầm, cái thấy nhà thiền
Cho rằng các pháp chỉ bên sát na
Chấp thường thế tục vốn ưa
Lối nhìn thiền giả tạm là thật chân.

8b. Cũng như cái thấy thân bất tịnh
Với người đời nhất định trái tai

Nhưng mà nó vẫn không sai
Vậy nên chưa chắc ngược đời phi chân.

9a. "Nếu vạn pháp đã là không thực
Thì cúng dường công đức nào sinh?"
Phật như huyễn, đức huyễn sanh
Cũng như Phật thật, đức thành thật chân.

9b. "Nếu là như huyễn chúng sinh
Vậy sau khi chết tái sanh thế nào?"

10a. Huyền duyên còn tụ bao lâu
Huyền hình vẫn cứ thi nhau diễn tuồng.

10b. Như ảo thuật, hữu tình không khác
Đều khởi lên do các duyên sinh
Đâu vì yếu tố thời gian
Lâu dài tương đối mà thành thật chân?

11. Khi người huyễn sát sinh, bố thí
Vì vô tâm, chẳng tội phước chi
Chúng sinh với huyễn tâm kia
Cũng sanh như huyễn tội và huyễn công.

12. Chú thuật không thể sinh tâm huyễn
Tâm không từ huyễn thuật sinh ra
Nhân duyên đủ thứ hợp hòa
Phát sinh các dạng vật và chúng sinh.

13. Không bao giờ có một nhân
Sinh ra tất cả mọi thành quả kia.
"Nếu cho vạn pháp chân như
Chỉ trên tục đế bày ra luân hồi,

14. "Phật còn có thể luân hồi
Thì Bồ tát hạnh còn ai tu hành?"
Huyền duyên nếu vẫn vận hành
Huyền hình không diệt, hữu tình theo đây.

15. Phật đã chấm dứt duyên sinh tử
Nên dù trên tục đế, không sinh.
"Nếu cho vọng thức không thành
Lấy gì duyên với cảnh tình huyễn hư?"

16. Theo ông, ngoại cảnh huyễn hư
Thì đâu còn có cảnh gì để duyên?
"Cảnh kia do thức mà nên
Thức này ngó lại cảnh mình biến ra."

17. Nếu huyễn cảnh chính là tâm thức
Thì cái chi thấy được cái chi?
Phật Như lại đứng chờ che
Dạy rằng tâm chẳng bao giờ thấy tâm.

18. Như gương không tự cắt mình
Tâm không thể tự thấy mình được đâu.
"Ví như ánh sáng đèn dầu
Tự mình chiếu sáng, tâm nào khác chi?"

19a. Ánh sáng chẳng phải đâu tự chiếu
Và tối không thể hiểu tự che
(Vi khi đèn chiếu vật kia
Nó không từng bị bóng gì che lên.)

19b. "Trả lời: Ví dụ gương xanh
Khi gương chiếu một vật xanh hiện hình
Nhưng còn ánh ngọc màu xanh
Thì không nương những bóng hình nọ kia.

20a. "Cũng tương tự, có hai loại thức
Có và không nương các vật ngoài."
Bác rằng: ví dụ ấy sai
Xanh lưu ly ví tâm soi chiếu mình.

20b. Vì lưu ly tự tính xanh
Không do duyên khác để thành màu kia.

21a. Chính vì có thức liễu tri
Nên hay biết được đèn thì chiếu soi;

21b. Nhưng cái thức tự soi chính nó
Thì do đâu sáng tỏ điều này?
Vì theo trong thẳng nghĩa đây
Tự, tha thức chẳng mấy may thực nào.

22. Không tâm nào để ngấm tâm
Nên dù tự chiếu hay không, bất thành

Khác nào nói gái vô sinh
Có con đẹp xấu, đâu thành nghĩa chi?

23. "Nếu không có tự chứng phần
Làm sao nhớ được những tâm qua rồi?"
Do tương quan với cảnh ngoài
Mà tâm nhớ lại lần hồi xưa sau.

23b. Như con gấu nhức đau mình mảy
Khi giật mình tỉnh dậy đầu xuân
Suy ra biết chuột cắn nhâm
Trong khi an giấc suốt trong đông dài.

24. "Nhu người biết được tha tâm
Cho nên cũng biết tự tâm của mình."
Có người mắt được bùa linh
Cái gì cũng thấy, mắt mình thì không.

25. "Nếu tự, tha thức không lập được
Thì kiến văn tri giác đều không?"
Những gì thấy biết nghe trông
Không nên chấp thực, nguyên nhân khổ sâu.

26. "Huyễn duyên không ở ngoài tâm
Cũng không là một với dòng tâm kia."
Làm sao có một pháp chi
Không ngoài tâm, cũng lại vừa phi tâm?

27. Theo Duy thức cảnh ngoài phi thực
Trung quán cho tâm thức huyễn hư.
"Luân hồi nương thật tâm tư
Nếu không tất cả đồng là hư vô."

28. Nếu sinh tử phải nương thật pháp
Thì làm sao có tác dụng chi?
Tâm thành đơn độc không hai
Vì không có những pháp ngoài trợ duyên.

29. Nếu tâm lìa cảnh tự tồn
Chúng sinh tất cả cũng đồng Như lai.
Vậy thì Duy thức tông kia
Cuối cùng đâu có ích chi lập thành.

30. "Dù biết vạn pháp là như huyễn
Dứt làm sao tham luyến si sân
Như phù thủy tạo mỹ nhân
Rồi sinh say đắm cô nàng, thì sao?"
31. Huyễn sư đổi những gì thấy biết
Chưa bao giờ tận diệt tham sân
Đã quen nhận giả làm chân
Nên khi thấy huyễn mỹ nhân phát thèm.
32. Nhờ quen tu tập Tánh không
Không xem các pháp thật chân chút nào
Bản thân Không tánh có đâu
Cuối cùng đoạn nốt cả bầu chấp không.
33. Không thấy có pháp nào chắc thực
Thực hữu không còn được đặt ra
Thì Không chẳng bận tâm ta
Như con thạch nữ đầu mà chết đi?
34. Khi không, có hết khởi lên
Trong tâm vắng lặng một miền bao la
Không còn duyên pháp gần, xa
Chúng nên cảnh giới rất là tịch nhiên.
35. Như ngọc ma ni và cây ước
Dù vô tâm thỏa được ước mong
Sắc thân Phật hiện nhân gian
Do bỏ tất nguyện, cùng tâm hữu tình.
36. Như Kim sí điều tháp linh
Vẫn còn năng lực chữa lành vết thương
Nhờ linh chú bà la môn
Gia trì lên đẩy thuở còn xa xưa.
37. Cũng thế, do hạnh tu Bồ tát
Vô lượng thời tạo pháp thân thiêng
Nên dù Phật đã tịch viên
Vẫn còn lợi lạc vô biên hữu tình.
38. "Cúng dường tháp Phật vô tình
Thì sao có được chút thành quả chi?"

Phật dù nhập diệt hay chưa
Cúng dường công đức chẳng hề khác nhau.

39. Trên tục đế hay theo thắng nghĩa
Quả cúng dường một thể như như
Phật phi thực, quả huyễn hư
Cúng dường Phật thật, quả thì thật chân.

40. "Cần chi phải thấy Tính không
Chỉ cần kiến đế thoát vòng trầm luân."
Trong kinh Bát nhã dạy rằng
Bồ đề muốn chúng phải cần tuệ Không.

41. Nếu đại thừa không do Phật thuyết
Tiểu thừa kinh sao biết chính tông?
"Hai ta xác nhận một lòng."
Khi ông chưa nhận, chắc không đúng nào?

42. "Lại còn hệ phái truyền trao."
Đại thừa cũng vậy, khác nào các ông?
Hai nhà xác nhận thành chân
Vệ đà ngoại điển cũng cần tin sao?

43. "Đại thừa kinh bị nhiều tranh cãi."
Kinh tiểu thừa chẳng phải an thân
Bị bài bác bởi ngoài, trong
Sao không nhân đây, bác luôn tiểu thừa?

44. Nếu kinh nào nhập Ba tạng
Các ông thừa nhận lời vàng Thế tôn
Đại thừa tuyên thuyết chính tông
Cũng gồm giới định tuệ đồng như nhau.

45. Nếu vì không hiểu sâu Bát nhã
Phủ nhận luôn tất cả đại thừa
Hãy vì kinh giống tiểu thừa
Cũng nên xem tất đồng là Phật ngôn.

46. "Nếu là kinh Phật chính tông
Đại a la hán sao không tỏ tường?"
Kinh này nghĩa lý cao thâm
Đâu vì nan giải, gạt phăng đại thừa?

47. Nói "giáo lý dành cho la hán"
Nhưng khó thành nếu chẳng chứng Không
Khi còn duyên pháp trong tâm
Khó mà an trú niết bàn tịnh thanh.

48. "Mặc dù chẳng hiểu Tính không
Quán vô thường đủ thoát vòng trần ai."
Công năng nghiệp cũ còn hoài
Nên la hán vẫn chưa ngoài khổ đau.

49. "A la hán không còn ái thủ
Quyết định không còn thọ thân sau."
Vô minh dù bất nhiễm ô
Vẫn còn tái diễn lắm trò khổ đau.

50. Do duyên cảm thọ, ái sanh
Vị kia chỉ đoạn hiện hành ái thôi
Tâm còn chấp thật vài nơi
Thọ nằm trong đó, luân hồi khó ra.

51. Nếu tâm thức lia xa Không quán
Phiền não dù tạm lắng, lại sanh
(Như khi xuất định vô tâm)
Vậy mong dứt khổ, tuệ Không phải tầm.

52. Khi thiên quán về chân không
Hết tham vui sợ khổ trong luân hồi
Từ bi trải khắp muôn nơi
Ở trong sinh tử độ người đang mê.

53. Chớ nên vì không thông nghĩa lý
Mà vội vàng bác bỏ Tính không
Hãy nên như lý tu Không
Dứt trừ nghi hoặc, thoát vòng trầm luân.

54. Tính không phá được tối tăm
Do phiền não với mê lầm gây nên
Muốn mau thành bậc đại hiền
Sao không dứt khoát tu liền Tính không?

55. "Quán tính Không làm tôi sợ hãi."
Chấp thật chân mới phải đáng kinh

Vì do chấp có, khổ sinh
Thấy Không, lắng diệu vô minh nào phiền.

56. Nếu còn có chút nào thật ngã
Tất nhiên còn sợ hãi nọ kia.
Nhưng vì thật chẳng có ta
Thì ai ở đấy để mà sợ run?

57. Răng tóc móng đều không phải ngã
Ngã cũng không là máu huyết, xương
Không là nước mũi, bọt, đàm
Không là thịt, nước mật vàng mật xanh.

58. Ngã không là phổi hay gan
Mồ hôi hay mỡ lại càng không ta
Không là nội tạng trong da
Không là phân tiểu thôi tha khó nhìn.

59. Thịt da cũng chẳng phải mình
Âm nồng khí lực thật tình không ta
Trong thân lỗ hồng hà sa
Thức tâm sáu loại đều là huyền hư.

60. Nếu thức về âm thanh thường tại
Thì lúc nào cũng phải có nghe
Nhưng khi không đối tượng nghe
Làm sao gọi được đấy là thức thanh?

61. Nếu không thức tâm mà cũng biết
Khúc cây hay phân biệt giác tri?
Nên không đối tượng sở tri
Quyết là không có năng tri được nào.

62. Nếu bảo khi không thanh, biết sắc
Sao lại không nghe được âm thanh?
"Vì thanh lúc ấy chẳng gần."
Thế thì nhĩ thức cũng bằng hư vô.

63. Cái tâm biết được âm thanh
Chuyên ra biết sắc, sao thành thường chân?
"Như người làm cả cha, con."
Vậy là đối đãi, chỉ còn giả danh.

64. Như Số luận chủ trương Ba đức^{[4][9]}
Cái làm nên thực chất trường tồn
Làm sao cha lại là con
Đã thường biết sắc, chuyển thành biết thanh?

65. Nếu cho ví dụ đóng tuồng
Thì tâm thức ấy vô thường, không chân
"Thức tuy khác dạng, thể đồng"
Đây điều Số luận chưa từng nói ra.

66. "Nếu đa dạng trở thành phi thực
Các dạng kia thực chất là chi?
Phải là cái ý thức kia."
Chúng sinh như thể đồng thì một tâm?

67. Ngã có tâm cùng thân bất động
Cũng thành ra một giống trường tồn.
Những tâm nghe, thấy...đều lầm
Làm sao cái giả cộng đồng thực chân?

68. Cái vô tri chỉ như bình nước
Thì có đâu thành được ngã thường?
Thức tâm chờ vật mới thành
Thì vô tri đã tan tành còn đâu?

69. Nếu cái ngã thường hằng bất biến
Đỉnh gì tâm chuyển biến li ti?
Ngã là bất biến vô tri
Hư không với ngã có gì khác nhau?

70. "Nếu không có thật ngã nào
Luật nhân quả ấy làm sao vận hành?
Con người tạo nghiệp qua nhanh
Còn ai chịu quả do mình đã gây?"

71. Con người tạo nghiệp đời nay
Với người thọ quả tương lai, bất đồng
Tôi cùng công nhận như ông
Thì còn chi nữa mà hồng cãi tranh?

71b. "Nhưng với nhân quả trong hiện thế
Cùng một căn thân ấy, thì sao?"

72a. Trong nhân, chẳng thấy quả nào
Cha con cùng lúc không sao sinh thành.

72b. "Thế lời Phật dạy trong kinh
Ai làm nấy chịu, ông đành bỏ qua?
Muốn ngăn chặn kẻ ác tà
Đừng quên nhân quả Phật đà dạy răn.

73. Kỳ thực xét trên phần chân đế
Tâm vị lai quá khứ đều không
Thì đâu có ngã hằng tồn
Tâm trong hiện tại diệt vong còn gì?

74. Hãy nhìn cây chuối thân kia
Lột ra từng bẹ, còn gì nữa đâu?
Nếu đem quán tuệ tâm cầu
Không sao thấy được ngã nào thật chân.

75. "Nếu hữu tình thật không hiện hữu
Khởi bi tâm để cứu kẻ nào?"
Do mê si khéo bày trò
Giả vờ độ chúng, chúng mau bỏ đi.

76. "Không người, ai chứng quả đây?"
Do tâm si ám đặt bày thế thôi.
Muốn trừ thống khổ mang vui
Bày ra huyền quả huyền người tu chân.

77. Chỉ nên bỏ mê lầm về ngã
Làm tăng thêm tất cả khổ nhân
Cách trừ ngã chấp tuyệt luân
Là vô ngã quán, triệt dần khổ đau.

78a. Trước hãy xét cho sâu thân thể
Xem cái gì đáng kể là thân?
Dưới từ hai gót bàn chân
Đùi và vế chẳng phải thân chút gì.

78b. Bụng, lưng cùng ngực với vai
79. Xương sườn, tay, nách, cổ, đầu, ruột gan
Bao nhiêu phủ tạng bên trong
Phần nào tên ấy, thân đồng hư vô.

80. Nếu thân ở khắp mỗi phần
Thì toàn thân ở mỗi phần hay sao?
Còn thân thể thật ở đâu
Cái thân riêng chẳng phần nào tương can?

81. Nếu toàn thể ở mỗi phần
Bao nhiêu bộ phận, phải ngần ấy thân.
Thành ra vô số thể thân
Điều này phi lý, chẳng cần đấn đo.

82. Cái thân không ở ngoài, trong
Của từng mỗi một thân phần nọ kia
Mỗi phần thân thể thật gì
Làm sao có một thân ly các phần?

83. Vậy nên biết cái thân không thật
Vì mê mờ các vật trong thân
Tạo nên tâm chấp thể thân
Như làm đồng gạch xếp thành dáng ai.

84. Đá kia vẫn bị trông lầm
Khi bao điều kiện gây lầm chưa tan
Khi còn tụ hội nhân duyên
Vẫn còn tay, mặt giả danh thân người.

85. Như thân thể đã không thật có
Tay chân kia nào có thật chi
Khi càng phân tích chẻ chia
Chỉ là ngón, đốt, li ti nhiều phần.

86. Chẻ chia đến mức tột cùng
Chỉ là những hạt không phần, không phương
Còn đâu tông tích cái thân
Dù trông như thật, hư không khác gì.

87. Ai phân tích kỹ thân này
Lại còn tham luyện hình hài huyền hư?
Thân dường như thể mộng mơ
Làm sao phân biệt trẻ già gái trai?

88. Kế đến xét khổ này nếu thật
Không bao giờ khổ tận cam lai

Lạc không thực có mảy may
Vì khi đang khổ, chẳng ai thích gì.

89. Nếu cho vì khổ đau cường liệt
Nên chẳng còn cảm giác lạc kia
Nhưng chưa trải nghiệm cái gì
Sao thành lạc thọ được, vì vô can?

90. "Trong đại lạc, khổ phân vi tế
Khổ nhỏ này cũng kể loại vui."
Cần chi phân tích lời thôi
Có đâu cảm thọ đồng thời cả hai?

91. Nói "không khổ thọ hiện bày
Nơi tâm của một con người đang vui."
Đây là chấp trước lầm sai
Cái chưa hiển hiện, sao bày đặt tên?

92. Vậy phải nên tu liền quán tuệ
Thấy Tính không đối trị sai lầm
Không gì hiện hữu thật chân
Đây là mảnh đất dưỡng sanh nhà thiền.

93. Nếu có giữa căn trần khoảng cách
Thì làm sao có xúc sinh ra?
Nếu căn, trần cũng một nhà
Cả hai là một, ai mà gặp ai?

94. Hạt căn và hạt thuộc trần
Bằng nhau nên chẳng thể nằm trong nhau
Không vào nhau chẳng gặp nhau
Đã không gặp gỡ, còn đâu xúc gì?

95. Nếu cho chúng gặp nhau một phía
Tức thành ra hạt có nhiều phương
Thì còn đâu hạt vi trần
Vốn là nhỏ nhất, không phân được nào.

96. Với thức vô sắc kia cũng vậy
Có xúc trần, vô lý lẫn thay
Nếu căn trần thức sum vầy
Phát sinh nhận biết, thể này không chân.

97. Như trên, xúc ấy làm nhân
Đã là không thực, thọ chân thật gì?
Nhọc công cầu lạc mà chi
Khổ nào tổn hại ai kia được nào?
98. Tìm tông tích không người cảm thọ
Lại không luôn cảm thọ khổ, vui
Khi đã thấy được đến nơi
Quả kia là ái diệt ngay tức thì.
99. Những gì ta thấy hoặc sờ
Đều không có thực, mộng mơ huyễn hình
Tâm sinh cảm thọ liền sinh
Nên tâm, thọ chẳng tách riêng được nào.
100. Có thể nhớ thọ gì về trước
Hoặc cầu mong cảm giác về sau
Bản thân kinh nghiệm có đâu
Một đầu đã quá, một đầu chưa sinh.
101. Người cảm thọ đã không có thật
Nên thọ này cũng chẳng thật đâu
Cớ sao huyễn hóa mặc dầu
Làm cho điều đứng cả bầu thân tâm?
102. Ý thức không ở nơi căn
Cũng không nơi vật hay miền trung gian.
Đã không ngoài cũng không trong
Hoặc nơi nào khác, đều không thể thành.
103. Không phải thân, cùng thân không khác
Không hiệp thân chẳng tách rời thân
Hoàn toàn không chút thật chân
Chúng sinh tánh vốn niết bàn từ xưa.
104. Nếu lia cảnh vẫn còn có thức
Thì thức nương theo vật gì sanh?
Cả hai thức, cảnh đồng sanh
Thì sao thức ấy phải cần gặp duyên?
- 105a. Nếu thức xuất hiện sau đối tượng
Duyên cảnh gì để có thức sinh?

Vì khi thức ấy khởi lên
Tượng kia đã diệt, thức thành trợ vơ.

105b. Vậy nên không thể cho rằng
Sự sinh các pháp thật chân chút nào.

106a. "Nếu không có tục đế đầu
Làm sao kiến lập hai đầu tục, chân?"

106b. "Nếu tục đế lập vì kẻ khác
Đang mê lầm các pháp thật chân
Thì làm sao để chúng sanh
Từ đau khổ đến niết bàn an vui?"

("Dù cho có một số người
Có kinh nghiệm được niềm vui niết bàn
Thì không khỏi kẻ nghi nan
Vẫn còn tương đối trong vòng diệt sinh.")

Thật là có cái Vô sinh
Vì không liễu đạt, cho thành ngoa ngôn
Nhưng không vì kẻ mê lầm
Niết bàn chân thật trở thành hư vô.)

107. Phân biệt ấy do người chưa thoát
Khi ngộ rằng các pháp phi chân
Thì đây đích thực niết bàn
Không còn kiến lập tục, chân làm gì.

108a. "Tâm phân biệt cùng là đối tượng
Đều tương quan vay mượn lẫn nhau
Cảnh kia nếu chẳng thật đâu
Cái tâm quán sát truy cầu thật chẳng?"

108b. Đây là tục đế thế gian
Đúng theo chân đế tâm không thật gì.

109. Khi Không tính đã tìm ra
Không cần tâm nữa xét tra tâm này.

110. Đối tượng tâm hiển bày chẳng thật
Thì tâm kia mất chỗ nấu nướng
Cảnh không, tâm cũng không sanh
Chính là tự tính niết bàn an vui.

111. Thuyết cho rằng cảnh, tâm đều thật
Lập luận này xét thật khó tin
Cảnh kia do thức mà nên
Thức này thành lập do duyên cái gì?

112. Thức mà do cảnh lập ra
Cảnh thì ai lập? Thế là vắn quanh
Cảnh, tâm đối đãi mà nên
Cả hai cần biết chẳng chân thật gì.

113. Không con đâu gọi là cha
Không cha, con ấy vậy là ai sinh?
Cha con đối đãi mà nên
Cũng như tâm, cảnh chẳng thành thật chân.

114. "Nhu mầm từ hạt giống sanh
Do mầm, biết có hạt nằm dưới kia.
Do tâm từ cảnh sinh ra
Mà ta biết được cảnh kia thật tồn. "

115. Do tâm khác với hạt mầm
Cho nên biết hạt từ mầm nọ kia
Nhưng khi nhận thức cảnh gì
Thì do đâu biết có tâm thức này?

116. "Mọi sự không do gì sanh cả."
Nhưng thế gian thấy có nhân sinh
Như là rễ, cọng, hoa sen
Có ra do những nhân duyên hợp thành.

117. "Do gì sinh sai biệt nhân?"
Ấy do nhân trước không từng giống nhau.
"Từ nhân sao có quả sinh?"
Đấy do năng lực vận hành từ xưa.

118. "Trời Tự tại sinh ra tất cả."
Xin hỏi ông trời đó là chi?
"Ngài là đất, nước, hư không."
Tức là tứ đại, chứ thần thánh đâu?

119. Đất nước vốn vô thường, nhiều thứ
Bị dẫm lên, dơ ướ, không thiêng,

Không sao gọi được thần linh
Đặt tên là Tự tại thiên thêm rầu.

120. Hư không cũng chẳng là Tự tại
Ngã cũng không tự tại chút nào.
"Khó tư nghi đáng tối cao."
Thế thì nói đến ông đâu ích gì.

121a. "Những gì trời ấy sản sanh?
Cái ta, đại chúng, bản thân của ngài."
Đã xem *trường cửu* trước đây
Sao giờ nói những thứ này được sanh?

121b. Trời cũng không thể sanh tâm thức
Duyên cảnh mà các thức liền sanh
122a. Và do tích thiện ác hành
Từ vô thủy kiếp nay thành thức tâm.

122b. Nếu nhân đã là không khởi thủy
Quả sao mà khởi thủy được sinh?
123a. Sao không sáng tạo liên miên
Đã là Tự tại, không duyên pháp nào?

123b. "Quả liên tục không phát sinh
Nhân tuy trường cửu, sinh cần có duyên."
Đã là đáng Tự tại thiên
Tất nhiên không thể cần duyên tác thành.

124. Nếu nhiều duyên họp sinh ra quả
Thì duyên kia chính đã là nhân
Các duyên nhóm họp thì sanh
Không duyên tụ hội, bất thành vật chi.

125. Nếu quả sinh không do thiên dục
Tức là do năng lực khác sanh
Nếu do trời muốn mới thành
Tức trời còn thuộc ý hành đổi thay.

126. Thắng luận nói hạt nhân trường cửu
Đã bác không thực hữu vi trần.
Luận sư Số luận chấp rằng
Chúng sinh do một thường hằng chủ ông.

127. "Lạc, ưu và ám bình quân^{[5][10]}
Là ba tánh đức chủ nhân trị vì
Quân bình ba tánh lung lay
Tạo nên vũ trụ muôn loài chúng sinh."

128. Ba tính bất đồng trong một thể
Chủ trương này phi lý lắm thay
Dù cho có những tính này
Mỗi nguyên tố phải trưng bày thành ba.

129. Nếu không ba tính làm nhân
Quả là thanh sắc chẳng từng thực chi
Lại như vật chất vải y
Vô tâm nên cũng không gì lạc, ưu.

130 a. "Y phục có tính như ba đức
Vì sinh ra lạc thọ vân vân."
Như trên phân biệt rõ ràng
Không gì thật hữu: thể thân, áo quần...

130b. Lại theo Số luận chủ trương
Do nhân ba đức phát sanh áo quần
Nhưng nhân gian cũng thấy rằng
Khổ vui sanh vải, thật không đúng nào.

131. Nếu vải mà sanh ra lạc khổ
Không vải thì lạc khổ không sanh?
Cho nên nói lạc thường hằng
Tuyệt nhiên không phải thật chân chút nào.

132. Lạc (ba tính) nếu là hằng có
Sao không vui khi khổ phát sinh?
"Vì khi ấy lạc tế tinh."
Khi thô khi tế, sao thành thường nhân?

133. Vậy ba tính ấy vô thường
Khi vậy khi khác luôn luôn đổi dời.
Sao không thừa nhận do đây:
Hữu vi tất cả pháp này biến thiên.

134. Lạc đã có khi thô khi tế
Hiện nhiên là lạc ấy vô thường

Trong nhân đã chẳng có chi
Tuyệt nhiên đâu có quả gì được sanh.

135. Dù ông có chấp nhận rằng
"Quả tuy chẳng hiện, ẩn tàng trong nhân."
Quả mà sẵn trú trong nhân
Ăn vào thực phẩm cũng đồng ăn dơ.

136 a. Lại sao ông chẳng mua bông vải
Thay vì mua vải dệt thành y?
"Thế gian vì vẫn còn mê
Nên không thấy những vật kia thể đồng."

136b. Nhưng tông chủ Số luận tông
Cũng mang y phục từ bông vải thành.

137a. Quả mà hiện hữu trong nhân
Thì sao người tục chẳng đồng tôn sư?

137b. "Kẻ phàm tục khi chưa đắc quả
Kiến thức chưa có giá trị gì."
Những gì do họ thấy ra
Vậy thì cũng chẳng phải là chính chân.

138. "Mọi tri thức đều sai lầm
Thì Không tính ấy chẳng lầm hay sao.
Đương nhiên nó chẳng thật nào
Không chân thật, ích gì đâu tu hành?"

139. Khi chưa thấy sai lầm chấp thật
Thì tính không, phi thực khó bàn
Nhưng khi vừa thấy giả, không
Cái tâm biết huyễn chẳng cần nữa chi.

140. Như người nằm mộng chết con
Nhớ ra vốn chẳng có con cái gì
Giả tâm biết phi hữu này
Khử trừ được ý tưởng về hữu kia.

141. Khi phân tích để làm sáng tỏ
Không vật gì không có nguyên nhân
Không hề có độc một nhân
Hay là tập hợp các nhân khởi đầu.

142. Mọi pháp không do từ đâu đến
Không trú và diệt chẳng đi đâu
Do tâm mê chấp nặng sâu
Thấy ra có thật, mặc dầu huyền hư.
143. Hãy tra xét dần ra manh mối
Sự vật do duyên hội mà thành
Cùng bao cảnh vật huyền sanh
Chúng từ đâu đến, thực tình đi đâu?
144. Nhân duyên tu hội hiện hình
Nhân duyên tan rã thấy hình chi đâu
Đời hư huyền tự chiêm bao
Cảnh duyên sinh ấy khác nào bóng gương?
145. Nếu cho các pháp là thật có
Còn cần chi tìm rõ nguyên nhân
Nhược bằng các pháp vốn không
Nhọc công tìm kiếm nguyên nhân làm gì.
146. Dù do ức vạn nguyên nhân
Hữu không thể biến từ không được nào.
Vô đã không thể thành chi
Mất vô chẳng thể lấy gì hữu sanh.
147. Nếu vào lúc vô, không có hữu
Thì lúc nào hữu mới có nên?
Khi mà cái hữu chưa sanh
Đương nhiên chưa thoát khỏi vành hư vô.
148. Khi chưa tách khỏi hư vô
Hữu không thể có thời cơ hiện hình.
Cũng không thể trở thành vô
Hóa ra vừa hữu vừa vô một mình?
149. Thế nên tánh diệt bất thành
Tánh sinh cũng chẳng có thành được đâu.
Chúng sanh ngay tự buổi đầu
Chẳng ai có diệt, ai nào sinh ra.
150. Chúng sinh có hiện dù sao
Chỉ như cây chuối, chiêm bao mơ màng

Nên sinh tử với niết bàn
Cũng đồng một thể, bước đường không hai.

151. Trong lý tánh xưa nay không vật
Thì có chi để được, mất đâu
Có ai cung kính cúi đầu
Có ai khinh miệt ai đâu mà bàn?

152. Từ đâu vui khổ sinh ra
Có chi để khổ, chi mà vui chẳng?
Tìm đâu cho thấy được rằng
Ai người tham ái, ái tham cái gì?

153. Xét sâu trên thế giới này
Có ai sắp chết, ai đang sinh thành?
Đã sanh và sẽ thọ sanh?
Thật đâu thân hữu, gia đình bà con?

154. Hỡi những ai tra tâm sự thật
Nhận cho rằng muôn vật huyễn hư
Chỉ vì ham muốn riêng tư
Mãi hoài tranh chấp, ghét thù thương thân.

155. Vì mưu hạnh phúc bản thân
Phát sinh lo lắng đấu tranh nhọc nhằn
Có khi cốt nhục tương tàn
Gieo nhân ác, chịu trăm ngàn khổ đau.

156. Dù gặp được sang giàu lạc thú
Chết rơi vào đọa xứ gian nan
157. Trong ba cõi thực bất an
Bị nhiều trói buộc, lẽ chân khó tầm.

158. Trải bao xiết vô vàn thống khổ
Lực thiện hành thì quá nhỏ nhoi
Thời gian thấm thoát như thoi
Thoáng qua già chết, mất toi kiếp người.

159. Chỉ vì lo giữ mạng này
Chịu bao đói khát đọa đầy tâm thân
Một đời lo chuyện ngủ, ăn
Bị người tác hại, ác nhân bần bần.

160. Một đời vô nghĩa chóng qua
Không từng thấy vạn pháp là Tính không.
Đời nay có cách gì chẳng
Diệt trừ tán loạn trong tâm ý này?

161. Thế lực của quỷ ma rất mạnh
Khiến sa vào bất hạnh lớn lao
Đường tà nẻo ác dẫn sâu
Đâu là chính đạo, không sao tỏ tường.

162. Khó thay được lại thân người
Khó thay gặp Phật ra đời độ sanh
Khó thay đoạn dứt vô minh
Thương thay thống khổ liên miên hữu tình.

163. Mây trôi bèo giạt lênh đênh
Ngu si chẳng ý thức mình khổ đau.

164. Kẻ thì nước, lửa lao đầu
Hành thân hoại thể, tự kiêu hạnh tà.

165. Sống như chẳng bao giờ già chết
Theo sắc thanh mê mệt đảo điên
Tử thần đoạt mạng trước tiên
Sau còn ác đạo triền miên đọa đày.

166. Bao giờ phước như mây tích tụ
Giáng cơn mưa pháp vũ cam lồ
Lửa hừng phiền não tan mau
Chúng sinh an lạc, đạo mầu chứng nên?

167. Bao giờ tâm được rộng rang
Hằng duyên Không tính, không duyên pháp nào?
Chúng sinh chấp hữu sầu đau
Tính không diệu pháp giải bao khổ nạn.

Chương Mười - HỒI HƯỚNG

1. Nguyện đem tất cả phúc lành
Tạo Bồ tát luận hiến dâng hữu tình
Cầu cho tất cả chúng sinh
Nơi gương Bồ tát dẫn mình lợi tha.

2. Mong sao trong khắp mọi nhà
Không còn bệnh khổ rên la khốn nạn
Những ai sâu muộn bất an
Niềm vui bất tuyệt dâng tràn tâm tư.

3. Cùng tận kiếp luân hồi trời buộc
Mong chúng sinh thường được thanh thoi
Mong niềm hi lạc không vơi
Như chur Bồ tát, mọi thời an nhiên.

4. Mong sao địa ngục chúng sinh
Hưởng vui vô tận như miền Lạc bang

5. Từ bi sưởi ấm hàn băng
Dịu cơn nóng bức mưa chan cam lồ.

6. Những địa ngục núi đao rừng kiếm
Mong hóa thành vườn kiểng vui chơi
Cành cây gươm giáo sáng ngời
Biến thành cây báu thỏa người ước mơ.

7. Mong sao những chốn ngục tù
Hóa nên vườn đẹp điểm hồ sen thơm
Thiên nga cùng đủ giống chim
Vang lên tiếng hát dịu êm tai người.

8. Hồ than hừng hóa ra châu báu
Nền sắt nung, mã não lưu ly
Nguyện cho Núi ép a tì
Hóa ra nước Phật cực kỳ trang nghiêm.

9. Mong sao đá lửa, đao binh
Ở trong địa ngục biến thành mưa hoa
Cảnh tượng tàn cũng trôi qua
Chỉ còn thân ái trăm nhà hòa vui.

10. Cảnh địa ngục đồng sôi sắt nóng
Tuốt thịt lòi xương trắng như bông
Hóa thành ao nước mát trong
Chúng sinh trong ấy thông dong chơi đùa.

11a. Chúng địa ngục khởi lên ý nghĩ:
"Sao Diêm vương khiếp hãi sợ run?"

Những tên ngục tốt kinh hoàng?
Ai đem năng lực phá tan đau buồn?"

11b. Ngược trông lên cõi hư không
Thần Kim cương thủ uy phong đứng nhìn
Mong sao địa ngục chúng sinh
Vui theo Bồ tát, xa liền khổ đau.

12. Nguyên cho mưa cam lồ tịnh thủy
Tắt lửa hừng phá hủy hỏa khanh
Chúng sinh khoan khoái ngược lên
Quan âm bồ tát hoa sen tay cầm.

13. Nguyên cho địa ngục hữu tình
Ngược trông Bồ tát vui mừng bảo nhau:
"Từ nay ta hết lo âu
Đức Văn thù ngự trên đầu chúng ta.
Thân quang minh chiếu sáng lò.
Tâm ngài thấm nhuần bồ đề từ bi
Ban vui cứu khổ muôn nơi
Tiêu tan khiếp sợ khắp loài chúng sinh

14. "Hãy nhìn ngài ở trong cung
Có ngàn thiên nữ hát mừng ngợi ca
Trên trời mưa xuống thiên hoa
Đại bi đắm lệt chan hòa mắt xanh.
Bàn chân ngài tợ đóa sen
Có tràng vương miện hiển dăng lên ngài."

15. Nguyên cho địa ngục hữu tình
Được trông theo đám mây lành hiện ra
Tâm chư Bồ tát bao la
Cam lồ rưới mát muôn nhà chúng sinh.

16. Nguyên cho cõi bàng sanh thoát được
Nỗi kinh hoàng mạnh nuốt yếu thua
Không còn thịt xáo nôi da
Nguyên cho quỷ đói vui ca thái bình.

17. Nguyên Tay vàng Quán Thế âm
Không ngưng rưới rắc chứa chan cam lồ
Cho loài quỷ đói được no
Thường xuyên mát mẻ dứt bao ác hành.

18. Nguyên cho mù thấy sắc hình
Nguyên người điếc được nghe thanh xa gần
Nguyên cho sản phụ lâm bồn
Không hề đau đớn, sinh con quý hiền.

19. Nguyên cho kẻ lã hình được áo
Kẻ đói lòng, cơm cháo nước trong
20. Bạc tiền cho kẻ khốn cùng
Kẻ đang tuyệt vọng khởi lòng tin sâu.

21. Nguyên người mắc bệnh khỏi mau
Nguyên nhân gian chám dứt bao tật nản.
22. Người khiếp sợ được bình an
Kẻ đang bị trói ngập tràn tự do
Mọi người nghĩ đến lợi tha
Yếu thành mạnh khỏe, muôn nhà an vui.

23. Nguyên thương nhân khắp nơi an ổn
Thành tựu điều mong muốn không sai
24. Tàu buôn cập bến vui thay
Thỏa bao ước nguyện, sum vầy thân nhân

25. Nguyên cho kẻ lữ hành lạc lối
Gặp được ngay bạn hữu đồng hành
Thoát bao thú dữ, ác nhân
Đường đi thuận lợi, bình an đến nhà.

26. Nguyên chư thiên chúng thiện thân
Giữ gìn săn sóc kẻ vương ách nản:
Yếu già quan quả cô đơn
Ngu si, điên dại, tuyệt đường sinh nhai.

27. Nguyên người thoát tám nạn tai
Sống đời hạnh phúc, đủ đầy đức tin
Lòng thương và trí thông minh
Nhớ đời quá khứ, giữ gìn chánh tri.

28. Nguyên hữu tình được kho vô tận
Vật cần dùng khỏi bận lòng chi
Không tác hại chẳng sân si
An bình hạnh phúc muốn gì được ngay.

29. Nguyên bản hàn dung nhan rạng rỡ
Khổ hạnh gây uy đức trang nghiêm
30. Gái hèn chuyên hóa thân nam
Nghèo nên quý hiền, kiêu căng hạ mình.

31. Nguyên cho tất cả hữu tình
Dứt bao ác nghiệp, thiện hành mến ưa.
32. Hành bồ tát hạnh say sưa
Không bao giờ xả bỏ đề tâm kia.
Nguyên chư Thiện thế từ bi
Đưa tay tiếp dẫn xa lìa nghiệp ma.

33. Nguyên hữu tình sống lâu vô hạn
Trải tháng ngày tận hưởng an vui
Tử vong cùng những vận xui
Không từng biết đến, chẳng thời nghe danh.

34. Nguyên cho khắp mười phương thế giới
Đầy rừng cây Như ý trang nghiêm
Pháp âm vi diệu vang rền
Phật và Bồ tát thuyết tuyên đạo màu.

35. Nguyên cho đại địa khắp nơi
Như lưu ly, chẳng góc gai đá gheñh
36. Nguyên bao pháp hội Thanh văn
Có chư Bồ tát quang lâm đạo tràng.

37. Nguyên cho các hữu tình nghe được
Từ rừng cây xào xạc Pháp âm
Từ nơi ánh sáng, hư không
Lá hoa chim chóc truyền thông nghĩa màu.

38. Nguyên cho tất cả cùng nhau
Thường đem phẩm vật dồi dào như mây
Cùng dường Phật đáng đạo sư
Cùng chư Bồ tát tâm từ bủa lan.

39. Nguyên thế gian mưa chan đúng lúc
Cho mùa màng ngũ cốc tăng gia
Nguyên cho quốc chủ nhân hòa
Trị dân đúng pháp, muôn nhà an vui.

40. Nguyên thần chú linh nghiệm ngay
Tiêu tai giải nạn, thuốc hay bệnh lành.
Nguyên la sát quỷ phi hành
Khởi tâm thương xót, thường hành từ bi.

41. Nguyên hữu tình không còn đau khổ
Không lỗi lầm chẳng sợ hãi chi
Không tật bệnh, bị khinh khi
Chẳng ai gặp phải điều gì kém vui.

42. Nguyên khắp chốn già lam tu viện
Lời kệ kinh hưng thịnh vang xa
Nguyên cho tăng chúng hợp hòa
Bao nhiêu pháp sự tăng già thành công.

43. Nguyên Tỳ kheo muốn tu hành
Tìm ngay được chốn núi rừng hoang vu
Đoạn trừ tán loạn tham ưu
Thân tâm khinh khoái tiến tu thiện hành.

44. Nguyên cho ni hết cạnh tranh
Được nhiều lợi dưỡng, tu hành không lui
Nguyên hai bộ chúng tăng, ni
Giới thường tăng tiến, luật nghi chẳng rời.

45. Nguyên sao cho những người phạm giới
Biết ăn năn cải hối lỗi lầm
Được sinh vào cõi tốt lành
Dứt trừ vĩnh viễn ác hành đã qua.

46. Nguyên cho hiền giả xuất gia
Được người tôn kính, muôn nhà cúng dâng
Đạo tâm sáng tỏ vàng trắng
Tiếng thơm giới đức mười phương vang rền.

47. Nguyên cho tất cả thế gian
Xa lìa ác đạo khổ nạn không vương
Mau thành quả Giác khôn lường
Bằng thân vượt hẳn sắc thân cõi trời.

48. Nguyên hữu tình ở khắp nơi
Đối trên chư Phật không loi cúng dường

Nguyện cho chúng được an khương
Vô biên phước đức nhờ nương Phật ngài.

49. Mong hạnh nguyện của chư Bồ tát
Được viên thành lợi lạc chúng sinh
Nguyện cho tất cả hữu tình
Được trên chư Phật Cha lành đoái thương.
50. Nguyện hàng Độc giác, Thanh văn
Cũng đều thấm nhuần chứa chan phúc lành.

51. Cho đến lúc thăng Hoan hỉ địa
Nguyện mong ân Đại trí Văn Thù
Tôi thường nhớ được kiếp xưa
Đời nào cũng được xuất gia tu hành.

52. Nguyện luôn được ở rừng xanh
Uống ăn đạm bạc, vui thiền tịch liêu
53. Nguyện khi cần hỏi pháp sâu
Thấy ngay bồ tát Văn Thù hiện ra.

54. Mong lợi lạc hằng sa sinh chúng
Nguyện cho tôi được giống như ngài:
Việc làm viên mãn không sai
Trí bi vô tận, độ đời vô biên.

55. Phương nào còn có chúng sinh
Tôi nguyện đến đây xưa tan khôn cùng.
Bao lâu, cùng tận thời không
Tôi nguyện độ chúng thoát vòng trầm luân.

56. Bao thống khổ chúng sinh tạo tác
Tôi nguyện xin lãnh hết nơi thân
Bao nhiêu bồ tát thiện nhân
Quả son xin nguyện hiến dâng hữu tình.

57. Dục phương duy nhất tối linh
Ban vui cứu khổ chúng sinh muôn đời
Là Ba ngôi báu sáng ngời
Nguyện tồn tại mãi trên đời độ sanh.

58. Con kính lễ Văn Thù Bồ tát
Khiến xui con được phát tâm lành
Con xin kính lễ Bạn lành
Bao nhiêu Bồ tát trưởng thành tâm con.

[1][6] Ví dụ A là tôi, B là người phi báng, C là một hay nhiều người khác, còn D là luận chủ. Lập luận chính của A là: A giận B vì lời phi báng làm cho C mất niềm tin. D quát lại: Thế thì khi B phi báng C, cũng làm C mất niềm tin, sao A không giận.

[2][7] Đáp câu hỏi của Luận chủ ở số 62 là sao A không giận B khi B phi báng C, vì C cũng sẽ bị mất niềm tin của những C khác. A đáp sự mất niềm tin chỉ can hệ đến C khác, nên A không giận. Luận chủ lập một công thức duyên sinh khác như sau:

Sự phi báng của B (nhân) đưa đến sự C bị mất niềm tin (quả): A không giận vì không dính gì mình. Và cơn giận của B (nhân) đưa đến sự phi báng của B (quả): A đáng lẽ cũng đừng giận, vì không dính đến mình.

[3][8] Đoạn này có lẽ muốn nói: B do nghiệp lành quá khứ hay hiện tại mà được tiếng khen, và do tiếng khen mà B được sung sướng. Nhưng A không muốn B sung sướng, nghĩa là không muốn B hưởng quả báo. Luận chủ bảo A: Nếu vậy, đáng lẽ người cũng đừng trả lương cho người đã giúp việc mình, vì cũng làm cho y sung sướng. Nhưng ăn quít thì sẽ chịu quả báo.

[4][9] Ba đức theo Số luận, nguyên tố sinh ra vạn vật là sattva, rajah và tamah, có nhiều cách dịch, như Thật, Đức, Nghiệp theo cách sách Phật giáo xưa; bình đẳng, khoái lạc và khổ đau theo thầy Trí Siêu; lạc, ưu và ám theo Trần ngọc Giao dịch giả Hoa ngữ.

[5][10] Ba đức theo Số luận, nguyên tố sinh ra vạn vật là sattva, rajah và tamah, có nhiều cách dịch, như Thật, Đức, Nghiệp theo cách sách Phật giáo xưa; bình đẳng, khoái lạc và khổ đau theo thầy Trí Siêu; lạc, ưu và ám theo Trần ngọc Giao dịch giả Hoa ngữ.

Kinh Sách phát hành 2010 dưới sự bảo trợ của cộng đồng VN (published 2010):

- 1) Sikhsamuccaya by Santideva / Đại Thừa Tập Bồ Tát Học Luận do Ngài Tịch Thiên - Hòa Thượng Thích Như Điển dịch.
- 2) Commentary by His Holiness the Dalai Lama. Giảng về Bồ Đề Tâm Luận do Đức Dalai Lama - Chân Giác chuyển ngữ.

Kinh Sách phát hành 2010 dưới sự bảo trợ của Dr. Raga Markely (published 2010) :

- 3) The Thirty Seven Bodhisattva Practices-Ngulchu Thogme Zangpo - 37 Pháp Hành Bồ Tát Đạo.

Kinh Sách phát hành 2011 (published 2011):

Bodhicharyavatara by Shantideva/ Nhập Bồ Tát Hạnh do Thích Nữ Trí Hải dịch.

Kinh Sách dự định phát hành cuối năm 2011 (to be published in 2011):

Treasures of the Sakya Lineages by Khenpo Migmar Tseten / Bảo Pháp của Giòng Truyền Thừa Sakya do nhiều dịch giả, Hoà Thượng Thích Như Điển kiểm duyệt.

Liên lạc hoặc đóng góp, xin gửi về địa chỉ:

Prajna Upadesa Foundation
P.O. Box 2921
Acton, MA 01720

www.prajnaupadesa.org (an all volunteer 501c3 non profit organization)
Email: info@prajnaupadesa.org